

1.nodaļa

Sarunas, sarunas

Tu šajā nodaļā

- ▶ sarunāsies ar saviem klasesbiedriem par sapņiem, mērķiem, pienākumiem un savu ideālo dienu;
- ▶ izteiksi novēlējumu, sniegsi ieteikumus, paudīsi savu attieksmi un viedokli gan mutvārdos, gan rakstveidā un vērtēsi to atbilstoši nosacījumiem;
- ▶ rakstīsi un noformēsi iesniegumu;
- ▶ labosi vārdu ortogrāfijas jeb pareizrakstības kļūdas savā un cita darbā;
- ▶ noteiksi piederību konkrētai vārdšķirai;
- ▶ noteiksi tiešos un atgriezeniskos, pirmatnīgos un atvasinātos darbības vārdus;
- ▶ noteiksi konjugācijas un ievērosi 3. konjugācijas darbības vārdu ar piedēkļiem *-ī-*; *-inā-* pareizrakstību;
- ▶ lietosi darbības vārdus īstenības, vēlējuma un vajadzības izteiksmē.

#vārdšķiras
#tiešie darbības vārdi
#atgriezeniskie darbības vārdi
#pirmatnīgi darbības vārdi
#atvasināti darbības vārdi
#personas
#konjugācijas
#nekārtnie jeb neregulārie
darbības vārdi
#īstenības izteiksme
#vēlējuma izteiksme
#vajadzības izteiksme
#ortogrāfijas kļūdas
#iesniegums

1.1.

Vēlies, vēlies! Ko lai vēlos?

www.tezaurs.lv

1. uzdevums.

1.1. Skaidrojiet vārdus *mērķis*, *vēlme*, *sapnis* un salīdziniet to nozīmes!
Pārbaudiet, vai jūsu domas atbilst vārdnīcas skaidrojumam!

Viedoklis – uzskats,
izpratne par kaut ko, arī
attieksme pret kaut ko.

Izmanto!

Es tev piekrītu, bet mans
viedoklis ir...
Tu ļoti labi pateici...
Tavs viedoklis ir
interesants, es tikai
gribētu piebilst...
Mani sarūgtina tavs
viedoklis...
Vai tiešām tu tā domā?

1.2. Pārī ar klasesbiedru pārrunāji dotos
apgalvojumus!
Izsakiet savu viedokli un pamatojiet to!
**Uzklausiet viens otra viedokli un paudiet
attieksmi pret to!**

- Sapnis – tā ir fantāzija.
- Sapņi nekad nepiepildās.
- Sapņot ir slikti.
- Vēlme un sapnis ir viens un tas pats.
- Visi cilvēki sapņo.
- Ir labi vēlēties kaut ko sasniegt.
- Katram cilvēkam ir savs mērķis.
- Ja vēlmes pieraksta, tad tās vieglāk realizēt.

1.3. Pabeidz teikumus!

Es sapņoju par..., tādēļ ka...
Es ilgojos pēc..., jo...
Mans sapnis ir..., lai...
Es vēlos..., lai...
Mans mērķis ir..., tāpēc ka...

2. uzdevums.

2.1. Izlasiet dotos 7. klases skolēnu mērķus, vēlmes un sapņus! Pārrunāji, kuri no tiem jums šķiet iespējami un realizējami, kuri – neiespējami un nerealizējami!

klūt par mūziķi un dziedāt savas dziesmas

lai man ir suns

palīdzēt kādam dzīvniekam

izdomāt jaunu saldējuma garšu

būt veselam

lasīt grāmatas

piedalīties olimpiskajās spēlēs

lai nav dusmīgu skolotāju

ēst daudz saldumu

mainīt matu krāsu

klūt par matemātikas skolotāju

aizbraukt uz visām pasaules valstīm

izaugt 210 cm garam

iemācīties spēlēt ģitāru

sēdēt mājās un neko nedarīt

būt labam cilvēkam

nofotografēties ar Maiklu Džordanu

vienmēr atcerēties par mājasdarbiem

2.2. Raksti teikumus par saviem mērķiem, izmanto dotos vārdus un vārdu savienojumus dažādos locījumos!

Piemērs.

Mans šīs stundas mērķis ir sapņot par neiespējamo.

stunda

diena

nedēļa

mēnesis

semestris

mācību gads

trīs gadi

**2.3. Iepazīstieties ar recepti, kā pārbaudīt ortogrāfiju!
Pārrunājiet, kuru receptes punktu būtu visvieglāk
izpildīt, kuru – visgrūtāk? Kāpēc?**

RECEPTE, kā pārbaudīt un labot ortogrāfiju

Izrakstīta jebkuram skolēnam, kurš vēlas pārliecināties par rakstītā pareizību

Lietošanas biežums –
pēc nepieciešamības

1. Pārskaņi uzrakstīto un atrodi vārdus, par kuru pareizrakstību šaubies!
2. Ja vārdam ir priedēklis vai piedēklis, pārbaudi to pareizrakstību! Atbilde meklē atgādnēs (paša veidotajās vai grāmatā dotajās)!
3. Ja par vārda pareizrakstību šaubies, pārbaudi to kādā no elektroniskajām vārdnīcām, piemēram, *tezaurs.lv*, *letonika.lv*, vai iespiestajām vārdnīcām, piemēram, *Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīcā*!
4. Atceries, ka vārda pareizrakstība nenoteiksmē / nominatīvā var atšķirties no citām formām!
5. Pārbaudi vārda galotni! Par tās pareizu lietojumu vari pārliecināties tabulās mācību grāmatas beigās vai jau iepriekš pieminētajos elektroniskajos un iespiestajos resursos.
6. Ja vārdnīcās nevari rast atbildi, tad jautā klasesbiedram vai vērsies pēc palīdzības pie skolotāja!
7. Kā labot ortogrāfijas kļūdas?

Žēns bija tik dusmīgs, ka acis zibešoja.
Dūr^es bija kļuvis jau bāt^ls.

Recepte derīga visu mūžu

**2.4. Lasi klasesbiedra 2.2. uzdevumā uzrakstīto un
labo ortogrāfijas kļūdas, izmantojot recepti!
Izstāsti klasesbiedram par pamanītajām kļūdām!
Dari to pieklājīgi!**

3. uzdevums.

3.1. Nosauc vārdšķiras, par kurām mācījies iepriekšējās klasēs! Izmanto arī zināšanas dzimtajā valodā!

3.2. Lasi tekstu un atbilde uz jautājumiem!

- Kā varētu izskatīties galvenās varones istaba?
- Kas ir viņas vaļasprieks?
- Kāds ir viņas raksturs?
- Ar ko viņa varētu nodarboties nākotnē?

Es mīlu pasauli, ko esmu radījusi savā istabā. Te iekšā ir patīkamāk nekā laukā, jo šeit es varu būt jebkas. Esmu talantīga rakstniece. Varu sarakstīt piecdesmit lappuses dienā, un man nekad nepietrūkst vārdu. Es drīz būšu Ņujorkas Universitātes radošās rakstniecības programmas studente. Esmu populāra interneta žurnāla veidotāja. Esmu bezbailīga. Esmu brīva. Esmu pasargāta.

Nevaru izlemēt, kura no māsām Bronti man patīk vislabāk. Šarlote tā nav, jo viņa izskatās pēc manas piektās klases audzinātājas. Emīlija ir kaismīga un pārgalvīga, savukārt Annu neviens neņem par pilnu.

(Dženifera Nivena)

kaismīgs – ļoti aizrautīgs, dedzīgs

pārgalvīgs – tāds, kas rīkojas pārdroši, nedomājot par sekām

ņemt par pilnu – uzskatīt par saprātīgu, nopietnu

3.3. Izraksti no 3.2. uzdevuma teksta piemērus vārdšķirām, kuras tu apguvi iepriekšējos gados!

3.4. Pārrunāji, kuru piemēru atrašana sagādāja grūtības! Kuras vārdšķiras vajadzētu atkārtot?

4. uzdevums.

4.1. Lasi tekstu! Atceries un pastāsti, kādi bija tavi bērnības sapņi! Vai tie ir mainījušies? Ko tu vēlies tagad?

Kad man bija pieci gadi, es piedalījos vokālajā konkursā un dziedāju dziesmu „Lidojums ar gaisa balonu”. Es iztēlojos, ka kādreiz lidošu ar gaisa balonu un redzēšu zemi no augšas. Manās domās tā bija ļoti maza. Varēju aizskart

Atceries!

Vārdšķiras

Lietvārds – *sapnis*

Darbības vārds – *sapņot*

Īpašības vārds – *priecīgs*

Vietniekvārds – *es*

Skaitļa vārds – *viens*

Apstākļa vārds – *tagad*

Prievārds – *pie*

Saiklis – *un*

... lpp.

plīvot – kustēties kā
viļņiem

žilbināt – spilgtas gaismas
ietekmē sliktāk redzēt

raudzīties – skatīties

mākoņus, tie bija kā cukurvate. Mani mati plīvoja vējā, saule žilbināja acis. Pieķēros egles galotnei un vēlējos tur palikt, nelaisties vaļā, raudzīties uz burvīgo ainavu.

Kad kļuva vecāka, sapratu, ka tas nav mans dzīves sapnis, mans sapnis ir lielāks – apceļot pasauli. Mācību stundās mums skolotāji bieži stāsta, kā jaunieši mācās citās valstīs, kā tur dzīvo, kā svin svētkus, kā atpūšas. Es to gribētu just un redzēt pati ar savām acīm.

(Nikola Ansberga)

4.2. Atrodi 4.1. uzdevuma tekstā darbības vārdus, pārveido tos nenoteiksmē un grupē tabulā pēc parauga!

Tiešie darbības vārdi	Atgriezeniskie darbības vārdi
Nenoteiksmē ir galotne <i>-t dziedāt</i>	Nenoteiksmē ir galotne <i>-ties piedalīties</i>

Atceries!

Priedēkļi

aiz-iet

ap-iet

at-iet

ie-iet

iz-iet

ne-iet

no-iet

pa-iet

pie-iet

pār-iet

sa-iet

uz-iet

Piedēkļi

lab-o-t

dom-ā-t

zīm-ē-t

māc-ī-t

maz-inā-t

mazgāt – mazgāties

izcelt – izcelties

veidot – veidoties

4.3. Lasi vārdu pārus! Papildini šo sarakstu ar trīs līdz pieciem vārdu pāriem! Secini, vai visiem tiešajiem darbības vārdiem ir atbilstošs atgriezeniskais darbības vārds!

4.4. Izvēlies trīs vārdu pārus no 4.3. uzdevumā izveidotā saraksta un raksti ar tiem vārdu savienojumus, lai atklātos nozīme!

Piemērs.

mācīt klasesbiedru – labi mācīties

4.5. Izpēti tabulā doto informāciju! Veido tabulu pēc parauga un sagrupē 4.1. uzdevuma darbības vārdus!

Pirmatnīgi darbības vārdi Ir tikai sakne un galotne	Atvasināti darbības vārdi Bez saknes un galotnes ir arī citas vārda sastāvdaļas		
	Ar priedēkļiem	Ar piedēkļiem	Ar priedēkļiem, piedēkļiem
<i>nes-t</i>	<i>aiz-skart</i>	<i>dzied-ā-t</i>	<i>iz-tēl-o-ties</i>

5. uzdevums.

- 5.1.** Aplūko tabulu un padomā, vai darbības vārdus var grupēt pēc to locīšanas īpatnībām? Kā tu domā, kā var iemācīties locīt darbības vārdus? Kā tavā dzimtajā valodā darbības vārdi tiek grupēti?

Atceries!

ĪSTENĪBAS IZTEIKSME									
Persona	Vienkāršā tagadne			Vienkāršā pagātne			Vienkāršā nākotne		
es	daru	sēžu	nesu	darīju	sēdēju	nesu	darīšu	sēdēšu	nesīšu
tu	dari	sēdi	nes	darīji	sēdēji	nesi	darīsi	sēdēsi	nesīsi
viņš, viņa; viņi, viņas	dara	sēž	nes	darīja	sēdēja	nesa	darīs	sēdēs	nesīs
mēs	darām	sēžam	nesam	darījām	sēdējām	nesām	darīsim	sēdēsim	nesīsim
jūs	darāt	sēžat	nesat	darījāt	sēdējāt	nesāt	darīsiet	sēdēsiet	nesīsiet

- 5.2.** Lasi instrukciju, kā noteikt darbības vārda konjugāciju! Tajā ir pazudis teksts! Tukšās vietas papildini ar atbilstošu informāciju!

nenoteiksmē

atvasināts

pagātnē

nekārtņie

darbības vārda

ar piedēkli

3. konjugācijas

ar piedēkli

Kā noteikt darbības vārda konjugāciju

- Pārveido darbības vārdu ... (ko darīt?)!
- Nosaki darbības vārda sastāvu un noskaidro, vai tas ir pirmatnīgs vai ... vārds!
- Ja darbības vārds ir pirmatnīgs vai atvasināts ..., tad tas ir 1. konjugācijas darbības vārds, piemēram, *pīrkt*, *no-pīrkt*.
- Ja darbības vārds ir atvasināts ..., tad ir jānosaka, vai tas ir 2. vai 3. konjugācijas darbības vārds, piemēram, *vērt-ē-t*, *las-ī-t*.
- Salīdzini ... vienkāršās tagadnes 1. personas vienskaitļa formu ar vienkāršās pagātnes 1. personas vienskaitļa formu!

Ja tagadnē un ... ir piedēklis <i>-j-</i> , tad tas ir 2. konjugācijas darbības vārds, piemēram, <i>vērtēju</i> (ko daru?), <i>vērtēju</i> (ko darīju?). (Sakrīt tagadnes un pagātnes 1. personas formas.)	Ja piedēklis <i>-j-</i> ir tikai darbības vārda pagātnes formā, tad tas ir ... darbības vārds, piemēram, <i>lasu</i> (ko daru?), <i>lasīju</i> (ko darīju?). (Nesakrīt tagadnes un pagātnes 1. personas formas)
--	---
- ... darbības vārdi – *būt*, *dot*, *iet* – nepieder ne pie vienas konjugācijas.

būt mierā – būt
apmierinātam
pārstāt – beigt
ir **gana** – pietiek,
pietiekami

5.3. Lasiet tekstus par ideālām dienām un pārrunājiet jautājumus!

Kura autora domas jums ir tuvākas, kāpēc?
Vai jums ir bijusi ideāla diena? Kāda tā bija?

Dzīvot Londonā. [...]
Nolēkt ar izpletni.
Dalīt ar nulli. [...]
Sarakstīt grāmatu.
Aizceļot uz citu planētu. [...]
Būt mierā ar sevi. [...]
Izjust vienlīdzību.
Dzīvot. [...]
Spēlēt ģitāru kā Džimijs Peidžs.
Sacerēt dziesmu, kas izmainīs pasauli. [...]
Būt kaut kā vērts.
Kļūt par tādu cilvēku, kāds esmu radīts kļūt,
un lai ar to ir gana. [...]
Uzzināt, kā tas ir, kad tev ir labākais draugs.
Būt kādam nozīmīgs. [...]
Pārstāt baidīties. [...]
[...] es gribu piedzīvot ideālu dienu.

(Dženifera Nivena)

Man liekas, ka ideāla diena ir tāda diena, kad viss izdodas, nav problēmu. Ja nu tomēr kāda problēma rodas, tad to ir viegli atrisināt. Man nevajag domāt par apkārtējo vidi, cilvēkiem un viņu problēmām. Nekas mani netraucē, neviens man nezvana, es varu mierīgi pavadīt laiku vienatnē vai kopā ar ģimeni.

(Daniils, 15 gadi)

Ideāla diena ir tā, kas sākusies agri no rīta, un es esmu gatava darīt jebko. Pēc rīta ūdens glāzes es ēdu garšīgas brokastis. Pēc brokastīm es analizēju informāciju un mācos kaut ko jaunu, lai pēc tam es varētu lepoties ar sevi. Cilvēks dara, ražo. Līmē, zīmē, raksta. Daru visu, lai diena nebūtu pavadīta pa tukšo. Pēc mācībām es atsvaidzinu prātu. Varbūt es skrienu. Es mācos skaistumu, mācos patiesību. Atrodu sevi un atpūšos, elpoju dziļi un lieku padomus pa plauktiņiem savā galvā. Diena ir produktīva. Es zinu, ko es gribu.

(Uliana, 16 gadi)

pa tukšo – bez jēgas, bez nozīmes

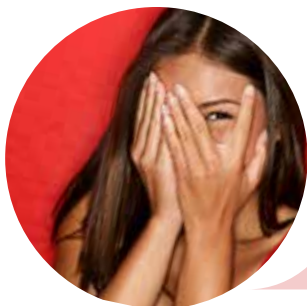
likt pa plauktiņiem – sakārtot domas

produktīvs – veiksmīgs, daudz padarīts

Diena, kura kādam cilvēkam ir ideāla, ir atkarīga no viņa interesēm. Man ļoti patīk, ja dienā ir daudz kas ielānots un man pat nav brīvas minūtes. Es labprāt pieceltos ap deviņiem, kādu stundu veltītu sportam un pēc tam apmēram divas stundas mācībām. Dienas otro pusi es gribētu pavadīt kopā ar saviem draugiem un vakarā kopā ar ģimeni paēst vakariņas. Ja man kaut kas svarīgs jādara, tad es to paveicu atbildīgi. Citiem klasesbiedriem ideāla diena esot tad, kad viņi varot slinkot, bet es tam nepiekrītu. Esiet aktīvi!

Esmu ļoti priecīga, ka mana ideālā diena ir viena no dienām, ko esmu jau piedzīvojusi.

(Gabriella, 14 gadi)

5.4. Izvēlieties vienu 5.3. uzdevuma teksta fragmentu, atrodiet visus darbības vārdus, pārveidojiet tos nenoteiksmē un grupējiet pēc tabulā dotā parauga! Ja darbības vārds atkārtojas, rakstiet to tikai vienreiz!

Darbības vārdi nenoteiksmē	Tiešie darbības vārdi	Atgriezeniskie darbības vārdi	Konjugācija			Nekārtnie darbības vārdi
			1. konjugācija	2. konjugācija	3. konjugācija	

5.5. Lasi tekstu un atrodi 3. konjugācijas darbības vārdus! Secini, kāpēc tekstā darbības vārdiem tagadnes formās ir lietots garais patskanis ā!

Lai diena būtu izdevusies, mēs darām tikai to, kas iepriecina. Mēs bieži lasām grāmatas, dienu veltām saviem vaļaspriekiem, dienasgrāmatā pierakstām jaukos notikumus, lai tos neaizmirstu. Mēs iepriecinām arī apkārtējos ar kaut ko patīkamu. Vai jūs darāt tāpat?

Agrāk mēs ne vienmēr tā darījām. Dažkārt mēs veltījām laiku arī nevajadzīgām lietām, lasījām to, kas īsti nepatika. Kā jūs pavadījāt laiku agrāk?

Nenoteiksme	Tagadne	
	Daudzskaitļa 1. persona mēs	Daudzskaitļa 2. persona jūs
lasīt skatīties audzināt vizināties	las- ām skat- āmies audzin- ām vizin- āmies	las- āt skat- āties audzin- āt vizin- āties
zināt sazināties	zin- ām sazin- āmies	zin- āt sazin- āties

... lpp.

5.6. Uzraksti pārdomas (apmēram 60 vārdus) par savas ģimenes ideālo dienu! Tekstā izmanto vismaz piecus dotos darbības vārdus! Darbības vārdus lieto dažādos īstenības izteiksmes laikos (tagadnē, pagātnē, nākotnē) daudzskaitļa 1. personā!

darīt, mācīties, smaidīt, klausīties, veltīt, mainīt, dāvināt, nekaitināt, rakstīt, piezvanīt, stādīt, pavadīt

5.7. Iedod savu darbu izlasīt kādam klasesbiedram un izlasi viņa rakstīto! Pārbaudiet darbības vārdu pareizrakstību! Ja nepieciešams, labojiet kļūdas!

6. uzdevums.

6.1. Iepazīsties ar viedokļa vērtēšanas kritērijiem!

Punkti Kritērijs	3	2	1	0
Saturs	ievēroti šādi nosacījumi: • viedoklī ir izteiktas savas domas, tās pamatotas ar diviem piemēriem; • viedoklī izmantotas dažādu personu darbības vārdu formas; • darbības vārdi dažādās personu formās pasvītroti.	Nav ievērots viens no nosacījumiem.	Nav ievēroti divi nosacījumi.	Nav ievērots neviens no nosacījumiem.
Teksta uzbūve	ievēroti šādi nosacījumi: • teksts ir strukturēts. Tam ir ievads, galvenā daļa un nobeigums; • katra saturiski pabeigta doma ir atsevišķā rindkopā un sākas ar atkāpi; • ievērots vārdu skaits (100–120 vārdu).	Nav ievērots viens no nosacījumiem.	Nav ievēroti divi nosacījumi.	Nav ievērots neviens no nosacījumiem.
Valodas kļūdas	Ir 1–3 ortogrāfijas / pieturzīmju kļūdas.	Ir 4–6 ortogrāfijas / pieturzīmju kļūdas.	Ir 7–9 ortogrāfijas / pieturzīmju kļūdas.	Ir 10 un vairāk ortogrāfijas / pieturzīmju kļūdas.

6.2. Izvēlies vienu no citātiem un uzraksti savu viedokli par to (100–120 vārdu)! Lai darbs būtu kvalitatīvs, ievēro kritērijus, kuri minēti 6.1. uzdevuma tabulā!

Viedoklī

- piekrīti vai nepiekrīti izvēlētajam citātam;
- pamato ar diviem piemēriem, kāpēc piekrīti vai nepiekrīti;
- izmanto darbības vārdu dažādos laikos un personās!

Sapņi rada interesi par pasauli un piedod tai jēgu.

(Anatols Franss)

Lai veidotu nākotni, nekas nav tik nepieciešams kā sapnis par to...

(Viktors Igo)

Sapņi – mazas sudraba karotītes, ar ko var paēst bez naudas.

(Aleksandrs Čaks)

laika plūdums – šeit: tas, kā pāiet laiks

Izmanto!

Ortogrāfijas pārbaudei un labošanai vari izmantot recepti ..lpp.!

Izmanto!

Tev izdevies...
Tu ļoti labi / veiksmīgi...
Šoreiz esi pacenties / pacentusies...
Es tev iesaku / ieteiktu...
Kā tev šķiet, ko tu varētu...

Sapnis ir pati patīkamākā, pati uzticamākā, pati interesantākā sabiedrība: tas padara laika plūdumu nemanāmu.

(Pjērs Klods Buasts)

6.3. Novērtējiet viens otra darbu pēc 6.1. uzdevumā dotās kritēriju skalas! Pamatojiet vērtējumu!

6.4. Raksti ieteikumus klasesbiedram!

1.2. Man arī ir pienākumi

7. uzdevums.

7.1. Kā tu skaidrotu vārdu *pienākums*? Pārbaudi savu skaidrojumu vārdnīcā!

<https://tezaurs.lv/pien%C4%81kums>

7.2. Izvēlieties piecus vārdus, kuri varētu būt „draudzīgi” vārdam *pienākums*! Pamatojiet savu izvēli!

atbildība

izvēle

sākums

satraukums

mērķtiecība

piederība

apņēmība

nepatika

dusmas

vienaldzība

motivācija

uzticība

vērtība

vienaudži

Kas tad īsti ir pienākums?

vecāki

cerība

iedvesma

zinātkāre

pārsteigums

pārmaiņas

7.3. Pārrunājiet!

Kādi pienākumi ir bērnam, pusaudzim, pieaugušajam?

Vai pienākumi var būt vairāk vai mazāk svarīgi?

Pastāstiet kādu situāciju, kurā tas atklātos!

Vai ir iespējami nepatīkami pienākumi? Nosauciet kādu piemēru!

8. uzdevums.

8.1. Pastāsti, kas tev ikdienā ir jādara! Nosauc vismaz septiņus piemērus!

Piemērs.

Man jāiet uz skolu.

Man jāmazgā trauki.

Atceries!

Vajadzības izteiksme

viņš *skrien* –

viņam **jā**+*skrien*

viņš *mazgājas* – viņam

jā+*mazgājas*

... lpp.

8.2. Papildini teikumus! Teikumos izmanto darbības vārdus vajadzības izteiksmē! Kvadrātu vietā lieto iederīgus vārdus un vārdu savienojumus, kas izsaka norises biežumu!

Izmanto!

Kā izteikt norises biežumu

vienmēr – katru dienu,
ik dienu, ikdienā, allaž,
ik brīdi, pastāvīgi,
ik uz soļa

bieži – it bieži, bieži jo
bieži, daudzkārt, nereti

dažreiz – brīžiem,
daždien, šad tad,
dažkārt, reizēm,
laiku pa laikam

reti – paresti, reizumis

nekad – nevienu brīdi,
nevienu reizi

☐ man ..., jo ...

☐ man ..., tāpēc ka ...

☐ man ..., tādēļ ka ...

Diezgan ☐ man ..., lai ...

Man ☐ nav ..., jo ...

Atceries!

Vēlējuma izteiksme

piekrist – piekris+**tu**
darboties – darbo+**tos**

... lpp.

9. uzdevums.

9.1. Lasi jautājumus un secini, kas kopīgs pasvītrotajiem darbības vārdiem! Ko tie izsaka?

Kurā pulciņā tu gribētu darboties?

Kurā pulciņā tu negribētu darboties?

Kuram piedāvājumam tu piekristu?

Ko tu izvēlētos, ja tev piedāvātu futbola pulciņu un tautas deju pulciņu?

9.2. Lasi informāciju par iespējām pieteikties kādā pulciņā! Pārrunā 9.1. uzdevuma jautājumus!

Persiešu valodas pulciņš

Ja vēlies apgūt kaut ko neparastu, interesantu, globālā mērogā nozīmīgu – nāc mācīties persiešu valodu!

Tu iegūsi ne vien zināšanas par Seno Persiju, tās pasauleslavenajiem dzejniekiem, zinātniekiem, filozofiem, bet arī apgūsi arābu-persiešu alfabētu un spēsi brīvi sarunāties trīs valstīs: Irānā, Afganistānā, Tadžikistānā.

Nodarbības notiks trešdienās

15.00–17.00

(Pēc interneta materiāliem)

Multimediju darbnīca

Nodarbībās apgūsim:

- ✓ fotografēšanas un filmēšanas pamatus;
- ✓ kadra kompozīciju, gaismas un krāsu nozīmi;
- ✓ videomontāžu;
- ✓ recenzijas, reportāžas un intervijas veidošanas prasmi;
- ✓ informācijas tehnoloģijas un mediju mākslu.

Nodarbību gaitā par konsultantiem pieaicināsim mediju speciālistus. Piedalīsimies vietējos un starptautiskos projektos.

(Pēc interneta materiāliem)

Mākslas pulciņš „Jautrās krāsas”

Māksla runā savā valodā.

Kad mākslas „ābece” ir apgūta, tad rodas prasme redzēt un radīt skaisto pašam. Protams, visa sākumā un pamatā – zīmēšana.

Pulciņā

- ✓ apgūsi līniju, ritmu, siluetu, gaismu, ēnu un laukumu, tuvumu un tālumu – perspektīvu;
- ✓ varēsi savu fantāziju izlikt uz papīra ar krāsu zīmuļiem, flomāsteriem, krāsainiem kritiņiem, tušu u. c.;
- ✓ uzzināsi, kas ir kolāža, apvienosim aplicēšanu, zīmēšanu, izgriešanu, kombinēšanu un līmēšanu uz pamatnes par jebkuru tēmu;
- ✓ iepazīsi ar grafikas pamatiem;
- ✓ attīstīsi fantāziju ar mākslinieciskajiem „klekšiem”, punktu zīmējumiem, akmeņu izkrāsošanu, tajā skaitā ar latviešu senajām zīmēm, izzinot, ko katra zīme simbolizē;
- ✓ pēc individuālas vēlēšanās varēsi apgūt arī klasiskās zīmēšanas pamatus.

(Pēc interneta materiāliem)

Iesniegums – dokuments, ko raksta iestādei vai amatpersonai ar nolūku iestāties (kaut kur), lūgt, ieteikt, paziņot.

9.3. Pārskati 9.2. uzdevuma sludinājumu tekstus un secini, kādas darbības vārdu formas lietotas katrā no tiem! Kāda nozīme, tavuprāt, ir darbības vārdu formu lietojumam sludinājumā? Vai darbības vārda formas izvēle ietekmē lasītāju?

9.4. Atrodi savas pilsētas / novada skolēnu interešu izglītības piedāvājumu un iepazīsties ar to! Papildini teikumus!

Ja es gribētu darboties... pulciņā, es...

Lai iestātos pulciņā, man...

9.5. Izvēlies savām interesēm atbilstošu pulciņu un uzraksti iesniegumu dalībai šajā pulciņā!

9.6. Kā jums šķiet, kāpēc, rakstot iesniegumu, ir svarīgi ievērot vārdu pareizrakstību un pareizu pieturzīmju lietojumu? Ko kļūdas liecina par dokumenta rakstītāju?

- ◆ Lapas vidusdaļā noteikti jābūt dokumenta nosaukumam, aiz kura, dokumentu rakstot **rokrakstā**, liekams punkts.
- ◆ Ja iesniegums tiek rakstīts ar **datoru**, tad dokumenta nosaukumu drīkst rakstīt ar lielajiem burtiem (**IESNIEGUMS**) un punktu aiz tā neliek.
- ◆ Vietniekvārds **jūs** un tā locījumu formas rakstāmas ar lielo sākumburtu.
- ◆ Jāievēro ortogrāfijas un pieturzīmju lietošanas nosacījumi.
- ◆ Parasti raksta uz baltas A4 formāta lapas (ja vien nav speciālas veidlapas).

The image shows a handwritten sample of an application letter on a light background. The text is written in cursive. Red arrows point from labels to specific parts of the text:

- Kam?** points to the recipient's name: "Mālpils Kultūras centra vadītājai Ingai Abelītei".
- Kā?** points to the sender's name: "Mālpils vidusskolas 7.a klases skolnieka Jura Rozes".
- Dokumenta nosaukums** points to the subject line: "iesniegums.".
- Iesnieguma tekstu parasti sāk ar vārdu Lūdzu** points to the opening phrase: "Lūdzu uzņemt mani programmēšanas pulciņā.".
- Vieta un datums** points to the date: "Mālpilī 2021. gada 23. septembrī".
- Paraksts** points to the signature: "Juris Roze".

10. uzdevums.

10.1. Lasi tekstu un pievērs uzmanību, kas galvenajam varonim ir svarīgi!

Svarīgi ir no rīta pamosties. Svarīgi ir pateikt labrīt. Svarīgi ir pateikt paldies par brokastīm mammai un palīdzēt mājas darbos, līdz viņai apnīk. Svarīgi ir iziet ārā pastaigāties. Svarīgi ir pastaigāties ļoti ilgi, bet tad, ja dikti nelīst vai tā. Svarīgi ir vērot citus, bet neblenzt. Svarīgi ir izvairīties no ātrām mašīnām un skaļiem motocikliem, kas ir ļoti skaļi. Svarīgi ir atbildēt datumu un vārdu, ja kāds prasa, bet neko citu un iet prom. Svarīgi ir neatskatīties. Svarīgi ir neļaut par sevi nirgāties, bet, ja tā notiek, iet prom. [...] Svarīgi ir iet mājās. Svarīgi ir domāt par to visu. [...] Svarīgi ir ar mammu paēst vakariņas un apēst arī to, ko pa dienu paņēmu līdzī, lai neaiziet bojā. Svarīgi ir iet gulēt un aizmigt. [...]

(Andris Kalnozols)

apnīk – kļūst

nepatikami,
neinteresanti

dikti (sarunvalodas
vārds) – ļoti

blenzt (sarunvalodas
vārds) – ilgi, uzstājīgi
skatīties

nirgāties – ļauni izsmiet,
aizskaroši jokot

10.2. Atbildi uz jautājumiem!

Kas, tavuprāt, varētu būt galvenais varonis? Kāpēc tu tā domā?

Kāpēc, tavuprāt, autors katrā teikumā lieto vārdu *svarīgi*?

Kuriem teikumiem piekrīti? Komentē viedokli!

Ko tu gribētu pajautāt galvenajam varonim? Kāpēc?

10.3. Izveido svarīgo notikumu / darbu sarakstu šai nedēļai / mēnesim / gadam! Pastāsti pārējiem klasesbiedriem!

10.4. Izmantojot 10.3. uzdevuma informāciju, pastāstiet par sev svarīgo un izsakiet viens otram vēlējumu!

Piemērs.

- *Šomēnes man ir svarīgi sagatavot informāciju par Amerikas nacionālajiem parkiem.*
- *Kaut tev izdotos to izdarīt ļoti labi!*

Šonedēļ man ir
svarīgi...

Šomēnes man ir
svarīgi...

Šogad man ir
svarīgi...

10.5. Izlasiet apgalvojumus par valodas apguvi un komentējiet, kāpēc piekrītat vai nepiekrītat tiem! Turpiniet šo sarakstu ar vismaz trīs piemēriem!

SVARĪGI ir izteikt savu viedokli un uzklausīt citu viedokli.

SVARĪGI ir prast pamatot savas domas.

SVARĪGI ir mācēt pareizi rakstīt.

SVARĪGI ir ...

11. uzdevums.

11.1. Pārdomā, ko tu proti! Ja nepieciešams, pārskati grāmatu, darba burtnīcu un savus pierakstus! Pierakstos raksti savu vērtējumu par nodaļā apgūto!

Es tagad...	Ļoti labi protu	Vēl ir kļūdas	Neprotu
Protu noteikt vārda piederību konkrētai vārdšķīrai.			
Protu noteikt tiešos un atgriezeniskos, pirmatnīgos un atvasinātos darbības vārdus.			
Pareizi rakstu 3. konjugācijas darbības vārdus ar piedēkļiem -ī-; -inā- īstenības izteiksmes tagadnes daudzskaitļa 1. un 2. personā.			
Protu noteikt tekstā un lietot darbības vārdu īstenības, vēlējuma un vajadzības izteismē.			
Protu rakstīt un noformēt iesniegumu.			
Protu izmantot recepti ortogrāfijas pārbaudei un labošanai savā un citu darbā.			

11.2. Izvēlies divas vai trīs prasmes un palūdz skolotājam uzdevumus, ar kuriem vari tās pārbaudīt!

2.nodaļa

Es un apkārtējie

Tu šajā nodaļā

- ▶ komentēsi citu izteikumus un izteiksi savu viedokli par emocijām, mūzikas nozīmi, rīcību;
- ▶ veidosi dialogu pēc parauga; izteiksi emocijas, precizēsi informāciju, piedāvāsi rīcības variantus;
- ▶ analizēsi literāro varoņu un savas emocijas dažādās situācijās;
- ▶ rakstīsi vēstījumu par emocionālu notikumu skolā vai ārpus skolas;
- ▶ skaidrosi frazeoloģismus un lietoši tos dažādās situācijās;
- ▶ lietoši pieturzīmes teikumos ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem gan saikļa, gan bezsaikļa saistījumā;
- ▶ saskatīsi tekstā vienkāršus teikumus; noteiksi gramatisko centru un paplašināsi teikumus ar citiem teikuma locekļiem;
- ▶ lietoši pieturzīmes teikumos ar iespraudumiem un secināsi, kāda ir to nozīme tekstā;
- ▶ lietoši pieturzīmes teikumos ar tiešo runu; secināsi, kāda nozīme ir piebīdēm tekstā;
- ▶ pārveidosi tiešo runu netiešajā un lietoši atbilstošas pieturzīmes.

#tiešā runa
#netiešā runa
#iespraudumi
#vienlīdzīgi teikuma locekļi
#vienkāršs nepaplašināts
teikums
#vienkāršs paplašināts
teikums
#gramatiskais centrs
#teikuma priekšmets
#izteicējs
#vienlīdzīgu teikuma
locekļu saistījums

2.1.

Gribas raudāt, gribas smiet

1. uzdevums.

1.1. Aplūko attēlus un atbilde, kas tos vieno!
Raksturo katru situāciju un tās dalībniekus!

1.2. Pārrunājiēt jautājumus un pamatojiēt viedokli!

Kas ir emocijas?

Vai jūs esat emocionāli?

Kā jūs domājat, vai emocionālam cilvēkam ir viegli dzīvot?

Kāpēc?

Kas jūsos izraisa emocijas?

izraisa – rada

2. uzdevums.

2.1. Atceries, ko tu zini par teikumu! Veido domu karti!

Teikums

2.2. Lasi teikumus un salīdzini tos pēc uzbūves!

Māsa priecājas.

Es biju bēdīgs.

Tu esi draugs.

Jaunākā māsa šodien priecājas.

Vakar es biju ļoti bēdīgs.

Tu ne vienmēr esi labs draugs.

Teikuma priekšmets	Izteicējs
Teikuma gramatiskais centrs, teikuma virslocekļi	
Teikuma priekšmets atbild uz jautājumu <i>kas?</i>	Izteicējs atbild uz jautājumiem: ko (ne)dara? ko (ne)darīja? ko (ne)darīs? kas ir (nav)? kas (ne)bija? kas (ne)būs? kāds ir (nav)? kāds (ne)bija? kāds (ne)būs?
<i>meitene (ne)lasa / (ne)lasīja / (ne)lasīs</i>	
<i>viņš ir (nav) varonis / bija (nebija) varonis / būs (nebūs) varonis</i>	
<i>bērns ir (nav) emocionāls / bija (nebija) emocionāls / būs (nebūs) emocionāls</i>	

Teikums		
Vienkāršs teikums Viens gramatiskais centrs		Salikts teikums Divi vai vairāki gramatiskie centri
Vienkāršs nepaplašināts Tikai teikuma virslocekļi	Vienkāršs paplašināts Bez teikuma virslocekļiem ir arī citi teikuma locekļi	
<i>Es (kas smaida?) <u>smaidu</u> (ko es daru?).</i> <i>Tās (kas ir emocijas?) <u>ir emocijas</u> (kas tās ir?).</i> <i>Viņa (kas ir mierīga?) <u>ir mierīga</u> (kāda ir viņa?).</i>	<i>Tagad <u>es smaidu</u> no sirds.</i> <i>Šoreiz <u>tās ir negaidītas emocijas</u>.</i> <i>Viņa <u>ir mierīga</u> tikai pašlaik.</i>	<i>Es <u>smaidu</u>, un draugs <u>smaida</u> pretī.</i> <i>Anna <u>ir mierīga</u>, jo viņa <u>zināja</u> par pārbaudes darbu jau iepriekš.</i>

Teikuma locekļi var atbildēt uz jautājumiem

kāds? skaists

kam? tev

no kā? no sākuma

kur? skolā

kādā veidā? skriešus

kurš? pirmais

ko? pasauli

no kurienes? no jūras

kad? vakar

kā? smagi

cik? piecpadsmit

ar ko? ar rokām

uz kuriem? uz mājām

cik ilgi? gadu

nomākts – tāds, kuram
trūkst prieka, ir slikts
garastāvoklis

Izmanto!

Skaņdarbs rada
pozitīvas / negatīvas /
(ne)patīkamas /
(ne)mierīgas /
neizprotamas / dīvainas
emocijas.

Mūzika / skaņdarbs
ietekmē pozitīvi /
negatīvi.

Mūzika iedvesmo /
iedrošina / atslābina /
nomierina.

2.3. Pakāpeniski paplašiniet dotos teikumus ar citiem teikuma locekļiem! Visos teikumos pasvītrojiet gramatisko centru!

Piemērs.

Viņš dziedāja.

Viņš dziedāja skaļi.

Pirmīt **viņš dziedāja** skaļi.

Pirmīt zālē **viņš dziedāja** skaļi.

Pirmīt zālē **viņš dziedāja** skaļi kopā ar citiem.

Pirmīt zālē **viņš dziedāja** skaļi kopā ar citiem dziedātājiem.

Es klausos.

Tas būs jauki.

Mamma dusmojās.

Jaunietis mācās.

2.4. Nosakiet, uz kādiem jautājumiem atbild vārdi 2.3. uzdevumā izveidotajos teikumos!

2.5. Pārbaudiet, vai 2.3. uzdevumā izveidotajos teikumos ir vārdi, kas atbild uz vienu un to pašu jautājumu un ir saistīti ar vienu un to pašu vārdu (aplūko gramatikas atgādni ... lpp.). Ja tādu nav, vienu teikumu papildiniet ar šādiem vārdiem! Atcerieties, kā tos sauc!

Piemērs.

Pirmīt zālē viņš dziedāja skaļi (kā dziedāja?) un aktīvi (kā dziedāja?) kopā ar citiem dziedātājiem (ar ko dziedāja?) un klausītājiem (ar ko dziedāja?).

3. uzdevums.

3.1. Pastāsti par mūziku, kuru tu klausies,

- kad tev ir labs noskaņojums;
- kad jūties slikti, esi nomākts.

3.2. Dalies ar klasesbiedru pārdomās par mūziku! Ja vēlies strādāt viens pats, atbildes raksti burtnīcā!

Kāda loma tavā dzīvē ir mūzikai?

Pastāsti, kāpēc izvēlēties tieši šo mūziku labam un šo – nomāktam garastāvoklim?

Kā mūzika tevi ietekmē?

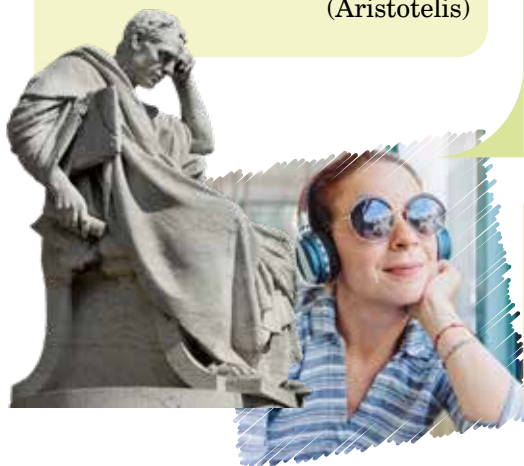
3.3. Lasi, ko par mūziku ir teicis sengrieķu filozofs Aristotelis un ko saka tavi vienaudži! Izsaki savu viedokli! Pamato to!

Izmanto!

Es daļēji / pilnīgi piekrītu / nepiekrītu + *kam?*

Kad mūsu auss uztver ritmu un melodiju, mainās mūsu dvēseles noskaņojums.

(Aristotelis)

Man mūzika nozīmē visu. Tā man palīdz nomierināties un uzlabot garastāvokli, kā arī atbrīvot sliktās emocijas. Tā var padarīt mani skumju, bēdīgu, ja to vēlos. Ja nebūtu mūzikas, es, iespējams, jau būtu ieslīgusi depresijā.

(Marianna, 14 gadi)

Man mūzika ir gan draugs, gan sabiedrotais. Es to klausos dienu un nakti, tā spēj mani nomierināt, izklaidēt. Ikdienā es klausos tās dziesmas, kuras man patīk, vai tās, kuras man asociējas ar kādām atmiņām.

(Kārlis, 13 gadi)

Mūzika man nozīmē tikai mācību stundu, kurā es gūstu nederīgu informāciju, jo savu nākotni vēlos saistīt tikai un vienīgi ar inženierzinātni. Kādēļ man jāzina toņkārtas, notis utt.?

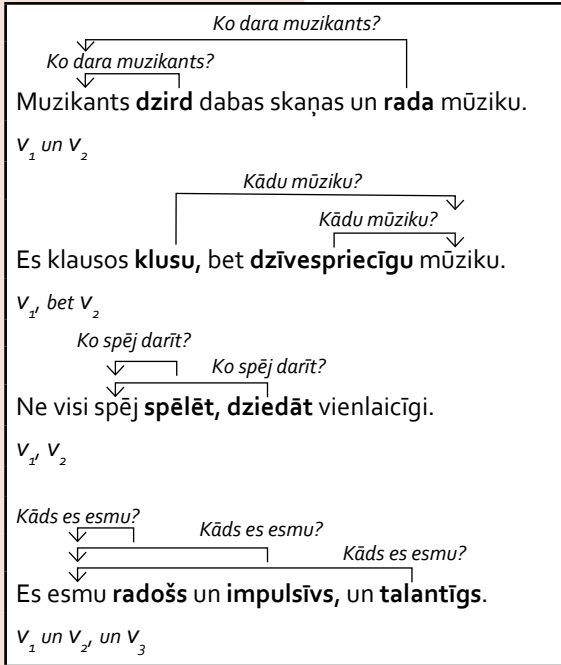
(Nikita, 14 gadi)

ieslīgt – nonākt kādā psihiskā vai fizioloģiskā stāvoklī

sabiedrotais – kaut kas, kas pavada ikdienā

3.4. Atrodi 3.3. uzdevumā izteiktajos viedokļos vienlīdzīgus teikuma locekļus! Secini, kā vienlīdzīgie teikuma locekļi saistīti!

3.5. Pārraksti teikumus un lieto trūkstošās pieturzīmes! Teikumos ar vienu krāsu iekrāso vienlīdzīgus teikuma locekļus, ar citu – vārdu, kuru tie paskaidro! Apvelc saikļus, kuri saista vienlīdzīgus teikuma locekļus!

1. Skaņas aptver un ieskauj visu. Mēs dzirdam dažādas skaņas un trokšņus. Katra skaņa var ietekmēt cilvēku. Mūzika var gan nomierināt gan uzmundrināt gan satraukt.
2. Kad skatāmies šausmu filmu un dzirdam tajā izmantoto mūziku, izjūtam kā bailes tā arī nedrošību. Toties romantiskā filmā režisors

izmanto romantisku mierīgu un patīkamu mūziku.

3. Zinātnieki pierādījuši, ka mūzikas klausīšanās ietekmē kā domāšanu tā atmiņu. Kad mācāmies kaut ko jaunu vai tikai atkārtojam pirms kontroldarba, ir ieteicams atskaņot skaņdarbus, kuri ne tikai labvēlīgi bet arī motivējoši ietekmē domāšanas un atcerēšanās procesus.

3.6. Raksti viedokli par tematu „Mūzikas nozīme manā dzīvē” (100–120 vārdu)! Trīs teikumos iesaisti arī vienlīdzīgus teikuma locekļus un iekrāso tos!

Izmanto!

Ortogrāfijas pārbaudei un labošanai vari izmantot recepti ...lpp.

3.7. Palūdz klasesbiedram pārbaudīt pareizrakstību un nosacījumu izpildi 3.6. uzdevumā!

3.8. Iedomājies, ka skolotājs uztic tev kopā ar klasesbiedru vadīt stundu! Veidojiet atgādni un uzdevumu par vienlīdzīgiem teikuma locekļiem!

- 3.9.** Klasē organizējiet atgādņu un uzdevumu izstādi un iepazīstiniet ar tiem! Vērtējiet, kas ir izdevies lieliski un kā varētu uzlabot izveidoto!

4. uzdevums.

- 4.1.** Lasiet vārdus un grupējiet pēc dažādām gramatiskajām kategorijām! Skaidrojiet grupēšanas principus! Ja nepieciešams, izmantojiet vārdnīcu!

bailes, drosmīgs, nomierināt, apcelšana, rasisms, drūmi, aizkaitinājums, mobings, uzbudināt, bailīgi, satraukt, enerģija, uzlabot, uzmundrināt, sajūsma, satracināt, kaitināt, prieks, mierīgi, uzlādēt, stress, īgnums, bailīgs

- 4.2.** Katru 4.1. uzdevumā izveidoto grupu papildiniet ar vēl vismaz trīs vārdiem!

- 4.3.** Izvēlies vārdus no 4.1. un 4.2. uzdevuma un iesaisti tos divos teikumos kā vienlīdzīgus teikuma locekļus! Teikumos izmanto dažādas vienlīdzīgo teikuma locekļu saistīšanas iespējas – ar saikšiem un bez tiem!

Gramatiskās kategorijas ... lpp.

Izmanto!

Vai tu, lūdzu, varētu...?

Lūdzu, izlasi un pasaki,

vai viss ir pareizi!

Kā tu domā, vai...?

Ko tu varētu ieteikt?

Vai vari palīdzēt...?

BAILES

5. uzdevums.

MIERS

5.1. Atrodi katrai frāžu kopai atbilstošu virsrakstu!

NEPATIKA UN RIEBUMS

PRIEKŠ

DUSMAS UN NIKNUMS

APJUKUMS UN APMULSUMS

SAJŪSMA

BĒDAS UN SKUMJAS

IZBRĪNS UN PĀRSTEIGUMS

GARLAICĪBA

KAUNS

1. ...

Man ir prieks
Es priecājos
Mani iepriecina

2. ...

Es esmu mierīgs
Es jūtu mieru

4. ...

Mani kaitina
Mani tracina
Mani pārņem dusmas
Es dusmojos
Es īgņojos
Es esmu dusmīgs
Es esmu īgns
Es esmu nikns

3. ...

Mani pārsteidz
Mani izbrīna
Es esmu izbrīnīts /
izbrīnīta
Es esmu pārsteigts /
pārsteigta

5. ...

Es jūtos garlaikots /
garlaikota
Man ir garlaicīgi
Mani garlaiko
Es garlaikojos

7. ...

Es esmu apjucis / apju-
kusi
Es esmu samulsis /
samulsusi
Es apjūku / apjuku /
apjukšu
Es samulstu /
samulstu / samulsīšu
Es izjūtu apjukumu

6. ...

Es esmu
nobēdājies / nobēdājusies
Es esmu bēdu
sagrauzts / sagrauzta
Es skumstu / skumu /
skumšu
Es esmu bēdīgs
Es esmu skumjš

9. ...

Man riebjas
Man nepatīk
Es izjūtu riebumu
Es izjūtu nepatiku
Man ir pretīgi

8. ...

Es esmu sajūsmā
Es esmu sajūsmināts /
sajūsmināta
Mani sajūsmina
Es izjūtu sajūsma

10. ...

Man ir kauns
Es izjūtu kaunu
Es kaunos

5.2. Nosaki, kurai 5.1. uzdevuma emociju grupai atbilst katrs frazeoloģisms!

trīcēt pie visām miesām
aiz kauna zemē var ielīst
sirds kūšā
plīst no dusmām

neticēt savām acīm
apmaldīties trijās priedēs
ar mierīgu sirdi

5.3. Izstāstiet viens otram divas situācijas, kurās atklājas dažādas emocijas! Stāstījumā izmantojiet gan 5.1. uzdevuma frāzes, gan 5.2. uzdevuma frazeoloģismus!

Izmanto!

Kā precizēt informāciju

Vai tu domāji / teici...?

Vai tu varētu paskaidrot /
precizēt...?

Kā tu paskaidrotu...?

Vai tiešām...?

6. uzdevums.

6.1. Veidojiet dialogu pēc dotā parauga! Izmantojiet 5.1. un 5.2. uzdevuma vārdu krājumu!

Strādājot grupā, jums jāvienojas par vienu tematu.
Izlasiet piedāvājumu un izlemiet, kuru tematu izvēlēšieties!

1. Galvenā varoņa emocijas... (literārajā darbā)
2. Kā mēs jutamies dažādās skolas situācijās
3. Cits temats

Iebilsti un izsaki savas emocijas!

Atbildi uz jautājumu un centies pārliecināt!

Uzdod precizējošu jautājumu!

Piekrīti!

Izsaki savu viedokli, pamato to!

Uzdod precizējošu jautājumu!

Piedāvā citu tēmu un jautā viedokli!

Atbildi uz jautājumu!

Izsaki emocijas!

Izsaki savas
emocijas. Jautā
sarunbiedram
viņa viedokli.

Skolas gaitenī divas skolnieces
redz, ka gaitenā galā lielāki
zēni dara pāri mazākam
skolēnam.

Uzdod
jautājumu par
vēlamo rīcību.

Izsaki vērtējumu
ieteiktajam
rīcības variantam.
Piedāvā savu
rīcības variantu.

Izsaki emocijas
un pamato tās.

Piedāvā rīcības
variantu.

Izsaki emocijas
un vērtējumu
ieteiktajai rīcībai.

vēlams – tāds, ko
vajadzētu darīt

Izmanto!

Kā piedāvāt citu iespēju

Es vēlētos / gribētu
ieteikt...

Man šķiet, ka lietderīgi
būtu...

Manuprāt, derīgi / labi
būtu...

Mēs varētu...

7. uzdevums.

7.1. Lasi teksta fragmentus un atbilde uz jautājumiem!

Kas, tavuprāt, notiek dotajās situācijās?

Kādas emocijas izjūt situācijas dalībnieki?

Kādas emocijas rodas tev pašam / pašai?

Atrodi teksta fragmentos piemērus, kā atklātas emocijas!

Kāpēc tekstu autori izvēlējušies nenosaukt emocijas?

A Laura ierauga, ka putniņi ir darvas dīķī. Tas ir tāds dīķis, kur ūdens vietā ir darva. [...] Laura sper soli uz melnā ledus.

Šoreiz tas nav ciets. Kāja viegli iegrimst. Darva ir karsta. [...] Pēkšņi Laurai gandrīz apstājas sirds. Laura nevar pakustēties! Laura nevar pacelt kāju. [...] Darva dedzina potītes.

(M. Zālīte)

B „Tagad fiksi, zēni, savāciet visus krāmus!”

Un tad uzstāju es:

„Bet tev vajadzēja nākt mums palīgā!”

Un tētis:

„Man neko nevajadzēja, es to jucekli netaisīju.”

(A. Sārs)

C Par spīti nogurumam, es tikai gāju un gāju. Caur asarām jau nemaz nevar saredzēt! Es it kā vairs nebiju mūsu pilsētā, bet kaut kur pavisam citur, tādā vietā, kādas nemaz nav. Savu pilsētu taču es pazīstu gluži labi un no baseina mājās protu pārnākt kā mīlais.

(A. Sārs)

E – Mistērs Daniels ir atstājis man zīmīti, kurā teikts, ka tev nav jāraksta, bet tu vari šo drosmīgo cilvēku uzzīmēt.

Es pietvīkstu līdz ausu galiem.

– Nu ko, gluži loģiski, – bilst Šeja. – Lai mazliet pazīmē. Pēc tam varēs izlīpināt kaut ko no plastilīna un iet nosnausties.

Es noslīdu zemāk, gatava palīst zem galda, kāju pirksti savelkas čokurā. Skolotāja uzmet Šejai dūsmīgu skatienu un nogroza galvu, bet visi jau smejas, nekas nav labojams.

(Linda Malelija Hanta)

D Man pārskrien karsts vilnis, prāts kļūst tukšs kā balta lapa, un es truli blenžu uz papīru rokās. Es nevaru izlasīt pat to, ko pati esmu rakstījusi.

Mistērs Daniels pieliecas uz priekšu, atbalsta elkoņus pret ceļgaliem un klusi saka: – Saņemies, Elij! Tu to vari.

Es viegli papurinu galvu.

– Es ticu tev, Elij! Nedomā par to, ko esi uzrakstījusi. Noliec to lapiņu un dziļi ievēl elpu. Aizver acis, ja tā ir vieglāk, un esi atklāta. Tāda, kāda esi.

(Linda Malelija Hanta)

F Vēl neesmu īsti pamodusies un atvērusi acis, kad atceros, ka esmu klases prezidente. Vai tas bija sapnis? Nebija vis. To man pasaka savāda izjūta: šķiet, ka manī viss tiecas augšup, pirms esmu vēl piecēlusies sēdus. It kā es būtu pamodusies un atcerējusies, ka šodien ir Ziemassvētki.

(Linda Malelija Hanta)

darva – eļļains, parasti melns, šķidrums ar asu, īpatnēju smaku

par spīti (spīts = spītība) – šeit: neskatoties uz

fiksi (sarunvalodas vārds) – ātri

krāmi (sarunvalodas vārds) – nevajadzīgi, nederīgi priekšmeti, lietas

uzstāt – nepieķāpīgi, neatlaidīgi prasīt

juceklis – liela nekārtība

pietvīkt – nosarkt, kļūt sarkanam

nosnausties – neilgu laiku snaust, gulēt

savilkties čokurā – savilkties, saliekties kopā

truli – šeit: vienaldzīgi, nejūtīgi

tiekties – šeit: iztaisnoties
kā aizsvilusies – ļoti dūsmīga

ņemt kājas pār pleciem – ātri bēgt

laisties (sarunvalodas vārds) – bēgt

7.2. Atrodi 7.1. uzdevuma A teksta fragmentā vienkāršus teikumus un nosaki gramatisko centru!

G – Ko tu, nerātneli, te dari? Tādiem puīšējiem kā tu te nav ko darīt! Taisies, ka tiec! – kā aizsvilusies kliecda Karlīne uz zēnu, kurš bija ielīdis zemeņu dobē. Puika ņēma kājas pār pleciem un laidās prom.

2.2.

Es tev, tu man

8. uzdevums.

8.1. Lasi teikumus un salīdzini tos! Ar ko tie atšķiras?

1. Tas ir patīkami.
2. Mēs izlasīsim grāmatu, uzrakstīsim atbildes uz jautājumiem un diskutēsim.
3. Jūs ievērojat dažādas pieklājības normas.

1. Tas, manuprāt, ir patīkami.
2. Mēs, pirmkārt, izlasīsim grāmatu, otrkārt, uzrakstīsim atbildes uz jautājumiem un, treškārt, diskutēsim.
3. Jūs ievērojat dažādas pieklājības normas, piemēram, jūs esat laipni.

iespraust – runājot, rakstot ievietot tekstā vārdus, vārdu savienojumus; arī papildināt tekstu

Iespraudumi ir vārdi vai vārdu grupas, kas teikumam piešķir **nozīmes nokrāsu**, izsaka **piezīmi** vai **paskaidrojumu**.

Biežāk lietotie iespraudumi ir *piemēram, protams, manuprāt, mūsuprāt, tavuprāt, viņuprāt, konkrētāk, var teikt, var sacīt, pēc manām domām, pirmkārt, otrkārt, proti, tiesa, šķiet*.

Runā iespraudumus atdala ar pauzi, rakstos – ar komatiem.

Kas, tavuprāt, visvairāk ietekmē garastāvokli?
Tas, var teikt, ir atkarīgs no situācijas.
Manuprāt, tas nav tik būtiski.

8.2. Raksti teikumus un ievieto iederīgus iespraudumus! Iekrāso tos un secini, kāda nozīme ir iespraudumiem! Kā mainās teksts ar iespraudumiem?

Man skola ir vieta, kur jūtos ļoti dažādi. Ikdienā ir smieklīgas, bēdīgas, interesantas un ne tik interesantas situācijas. Man visgrūtāk bija iedzīvoties, kad pārnācu no citas klases.

Taču tagad varu teikt, ka mūsu klase ir draudzīga. Ar katru dienu iepazīnu savus klasesbiedrus arvien labāk.

Mēs vienmēr turamies kopā. Pat tad, ja jārisina kāda

iedzīvoties – pierast un sākt justies labi, ērti jaunā vietā

problēma. Ja rodas konflikti, kurus paši nevaram atrisināt, tad palīdz klases audzinātāja, jo viņa ir ļoti zinoša un saprotoša.

8.3. Raksti viedokli par tematu „Kā es jūtos skolā / klasē?” (100–120 vārdu)! Iesaisti vismaz trīs iespraudumus, iekrāso tos!

9. uzdevums.

9.1. Izsakiet savu viedokli, savā runā izmantojot iespraudumus!

Kur un kādās situācijās jūs jūtaties vislabāk un visbrīvāk?
Kas jums traucē justies brīvi un nepiespiesti?
Vai jūsu izjūtas ietekmē apkārtējie cilvēki? Pastāstiet, kā!

9.2. Lasi tekstu un pievērs uzmanību galvenās varones izjūtām! Kādas tās ir? Atrodi vārdus un vārdu savienojumus, kas atklāj viņas izjūtas!

Šķiet, pasaulē nav baisākas vietas par skolas kafetēriju. Esmu tā iekrampējusies savā paplātē, ka man sāp pirksti.

– Ei, Eilij! – Es dzirdu Šejas balsi. Viņa stāv kopā ar Džesiku un dažām citām meitenēm.

– Jā? – tramīgi atsaucos.

– Gribi nākt pie mūsu galdiņa?

Es, protams, to negribu, bet man ir apnicis sēdēt vienai. Un derdzas fakts, ka visi redz mani sēžam vienu.

Turklāt Šejai, Džesikai un dažām citām meitenēm ir tās smukās draudzības pīnītes. Man jau sen tādu gribas, bet nekad nav bijis tuvas draudzenes. Liekas, ka šāda pīnīte vēsta pasaulei: šis cilvēks ir kādam vajadzīgs. Nevis ģimenes locekļiem, kuriem ir pienākums par tevi rūpēties, bet kādam citam, kuram tu vienkārši patīc.

draudzības pīnīte

Atceries!

Sinonīmi

telefons – tālrunis

ātri – strauji

bēdīgs – noskumis

Un es tik ļoti gribu justies kaut kur piederīga. Gandrīz vai jebkur.

(Linda Malelija Hanta)

9.3. Atrodi 9.2. uzdevuma tekstā sinonīmus dotajiem vārdiem! Atrastajiem vārdiem nosaki vārdšķiru!

liekas

satraukti, bailīgi

briesmīgākas

riebjas

ieķērusies

atklāj, stāsta

9.4. Raksti atbildes uz jautājumiem! Starp rindām atstāj vienu brīvu līniju!

Kā tu domā, kāpēc skolas kafetērijā meitene jūtas slikti?

Vai pīnīte liecina par draudzību? Kāpēc?

Kāpēc meitene vēlas justies kaut kur piederīga?

Kurā vietā tu jūties slikti un nedroši, kurā – visdrošāk?

Kāpēc?

9.5. Samainies ar klasesbiedru burtnīcām! Lasi klasesbiedra uzrakstītos teikumus un papildini tos ar iederīgiem iespaidumiem! Atceries lietot atbilstošas pieturzīmes!

10. uzdevums.

piebalsot – pievienoties,
izsakot tādu pašu domu
ir zobs (uz kādu) – ļauns
prāts, dusmas uz kādu

10.1. Izlasi teksta fragmentu un pievērs uzmanību pieturzīmju lietojumam! Kādas pieturzīmes ir lietotas, kāpēc?

Alberts saka: „Šeja ir nejauka pret daudziem, bet īpaši pret tevi, un es nevaru saprast, kāpēc? Vai tu pati to zini?”

„Jā,” piebalso Keiša, „izskatās, ka viņai uz tevi ir pamatīgs zobs.”

„Nujā...”

„Vai tam ir kāds iemesls?” viņa ieinteresēta pagriežas pret mani. „Esi vaļsirdīga! Man patīk stāsti no dzīves!”

(Adaptēts pēc Lindas Malelijas Hantas)

Tiešā runa ir kādas personas runas vai domu tiešs atkārtojums.

Piebilde ir teikuma daļa, kurā norādīts runātājs.

Pieturzīmes teikumos ar tiešo runu

Piebalso Keiša: „Jā, izskatās, ka viņai uz tevi ir pamatīgs zobs.”
„Jā, izskatās, ka viņai uz tevi ir pamatīgs zobs,” piebalso Keiša.
„Jā,” piebalso Keiša, „izskatās, ka viņai uz tevi ir pamatīgs zobs.”

10.2. Lasi teksta turpinājumu! Kā tev šķiet, kas notika patiesībā?

– Tā ir vienkārši skaudība. [..]

– Nu... Pagājušajā gadā, kad mācījos šeit tikai otro die-
nu, biju nopirkusi lenča paciņā siera krekerus. Man bija ie-
rādīta vieta blakus Šejai, un viņai tas lāgā nepatika. Kad
biju gandrīz notiesājusi savu sendviču, viņa paķēra no gal-
da krekeru paciņu, atplēsa to vaļā un sāka ēst.

– Nu gan tu joko! Viņa apēda tavus krekerus?

Es pamāju ar galvu, bet man ļoti negribas stāstīt līdz
galam.

– Viņa nudien ir neiespējama! – Keiša nogroza galvu.

– Un man reizēm gadās izdarīt kaut ko nedomājot. Agrāk
tā notika vēl biežāk nekā tagad. Vārdu sakot... – Es ievilku
elpu.

– Kad Šeja izņēma no pusdienu kastītes mājas kūku, es
pastiepu roku, nolauzu pamatīgu gabalu ar visu glazūru
un iebāzu sev mutē.

Keiša smiedamās gandrīz noguļas uz galda, bet
Alberts skatās tā, it kā es būtu iedūrusi viņam ar
kniepadatu. – Nevar būt!

Un pēc tam... – Ak, kā man negribas to stāstīt! –
Es aplaizīju pirkstus un pajautāju: „Kā tev tas
patīk, ko?”

Neviļus saraujos, atceroties Šejas sejas
izteiksmi: totāls šoks, kuram sekoja tāds
skatiens, it kā es būtu staigājošs slimības
bacilis. Es jau toreiz nojautu, ka man par to
nāksies dārgi samaksāt. [..]

– Un tagad Šeja domā, ka esmu pasista, – es saku
tā, it kā skaļi domātu.

skaudība – nedraudzīgas,
arī naidīgas jūtas, kuras
izraisa citu panākumi,
popularitāte, stāvoklis
sabiedrībā

lāgā – īsti

nudien – tiešām

neviļus – nejauši, netīšām

pasista (sarunvalodas
vārds) – traka

kniepadata –

- Viņa bija to pelnījusi. Tā vienkārši apēst tavus krekerus?
Tas ir kas nedzirdēts.
– Patiesībā...

(Linda Malelija Hanta)

**10.3. Atrodiet 10.2. uzdevuma teksta fragmentā
piebildes! Pārrunājiet jautājumus!**

Kādu informāciju sniedz piebildes?
Kā mainītos teksts, ja nebūtu piebilžu?
Kas dzīvā sarunā sniedz informāciju par runātāja attieksmi,
noskaņojumu utt.?

11. uzdevums.

**Veic pētījumu! Izvēlies vismaz piecas grāmatas latviešu
valodā!**

- 1. Pēti un secini, kā tiešā runa tiek atdalīta iespiestā
tekstā! Veido salīdzinājumu par pieturzīmju
lietojumu ar tiešās runas teikumiem rokrakstā un
iespiestā tekstā!**
- 2. Atrodi piemērus piebildēm, kurās ir sniegta
informācija par**

- a) runātāju,
- b) runātāja atrašanās vietu,
- c) runātāja izskatu,
- d) runātāja raksturu,
- e) runātāja sajūtām, emocijām,
- f) runātāja runas veidu.

- 3. Raksti secinājumus!**

12. uzdevums.

- 12.1. Izvēlieties vienu no teksta fragmentiem (A vai B)!
Pārrakstiet tekstu, papildinot to ar
daudzveidīgām piebildēm! Izmantojiet sinonīmus!
Lietojiet atbilstošas pieturzīmes! Atcerieties, kādu
informāciju var sniegt piebilde!**

A**Sarunājas Ellija un Šeja**

- Ellij? Kādā izgāztuvē jūs atradāt to lūzni?
- Jābūt pilnīgam neveiksmīniekam, lai brauktu ar tādu mašīnu. Droši vien tava mamma neko citu nevar atļauties.
- Tā pieder manam brālim, un viņš nav nekāds neveiksmīnieks.
- Ir gan, ja reiz brauc ar tādu lūzni. Domāju, ka lielākā neveiksmīniece esi tu, bet, izrādās, esmu kļūdījies.
- Aizveries! Tu pati esi neveiksmīniece. Tu, nevis viņš!

B**Sarunājas Ellija un skolotājs**

- Pienāc pie manis, Ellij!
- Kas par lietu?
- Nebiju dzirdējis, ka tu tā runā.
- Mani viņas var apsaukāt, kā vien grib. Un viņas to dara. Bet es neļaušu teikt neko sliktu par Trevisu. Nekad!
- Vai Treviss ir tavs vecākais brālis?
- Viņš ir mans *lielais* brālis.
- Vai tas nav viens un tas pats?
- Nav gan. Vecākais brālis ir vienkārši vecāks, bet lielais brālis rūpējas par tevi un smaida, kad tu ienāc istabā.

(Linda Malelija Hanta)

12.2. Novērtējiet cita pāra / grupas uzrakstīto tekstu un pārrunājiet jautājumus!

Kādu informāciju gūstat no piebildēm?

Vai piebildes ir daudzveidīgas (ir lietoti sinonīmi)? Atrodiet dažādus piemērus!

Iesakiet, kā vēl varētu papildināt piebildes!

lūznis – bojāts, lietošanai nederīgs (parasti metāla) priekšmets;
šeit: veca automašīna
atļauties – iegādāties, nopirkt

12.3. Pilnveidojiet tekstu, ņemot vērā klasesbiedru ieteikumus!**12.4. Lasiet lomās savu uzrakstīto tekstu, ņemot vērā piebildēs doto informāciju!****13. uzdevums.****13.1. Salīdzini teikumus un secini, kādas ir to atšķirības!**

„Viņa nūdien ir neiespējama!”
 Keiša nogroza galvu.

Keiša nogrozīja galvu un teica,
 ka viņa nūdien ir neiespējama.

Netiešā runa ir runas vai domu satura atstāstījums. Tādēļ tajā nelieto ne pēdiņas, ne kolu.

Netiešā runa parasti ir ietverta saliktā teikumā.

Viena šāda teikuma daļa atbilst tiešās runas piebildei – tā norāda uz personu, kuras runu vai domas attēlo, otrajā daļā ietverta netiešā runa.

*Viņš jautāja, **vai** Treviss ir viņas vecākais brālis.*

*Ellija atbildēja, **ka** viņš ir viņas lielais brālis.*

Norādīta persona, kuras
domas vai runu attēlo

ka, kas, kā, ko, kam, lai, netiešā runa
it kā, vai, kāpēc u.c.

13.2. Lasi 12.1. uzdevumā uzrakstītos teikumus, tiešo runu pārveidojot netiešajā!

14. uzdevums.

Plāno un raksti vēstījumu par kādu emocionālu notikumu skolā vai ārpus tās!

Vēstījumā izmanto arī šādus teikumus un iekrāso tos:

- trīs vienkāršus teikumus;
- trīs teikumus ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem;
- trīs tiešās runas teikumus;
- trīs netiešās runas teikumus.

Atceries!

Varoņu **emocijas var atspoguļot** daudzveidīgi:

- tās var nosaukt – *viņš dusmojās / bija saniknots;*
- var atklāt ar frazeoloģismu – *viņā viss vārījās;*
- var atklāt ar salīdzinājumu – *viņš izskatījās kā pūķis,*
- var atklāt, aprakstot ķermeņa valodu – *plaukstas bija savilkta dūrēs, lūpas cieši sakniebtas.*

Atceries teksta rakstīšanas soļus!

1. Ideja	Izdomā, par ko rakstīsi – notikumiem, varoņiem, vietu u. c.
2. Uzmetums	Raksti uzmetumu (plānu, domu karti)!
3. Melnraksts	Raksti melnrakstu!
4. Teksta uzlabošana	✓ Pārskati uzdevuma nosacījumus – pārbaudi, vai esi lietojis teikumos vienlīdzīgus teikuma locekļus, tiešo un netiešo runu! ✓ Papildini tekstu ar emociju aprakstu izmanto atgādni! ✓ Ja nepieciešams, pārbaudi ortogrāfiju! ✓ Pārbaudi pieturzīmju lietojumu! ✓ Labo neprecizitātes!
5. Tīrraksts	Pārraksti tekstu glīti un kārtīgi! Ja gadās kāda kļūda, labo to!

15. uzdevums.

Kopā ar klasesbiedru spēlē spēli

„Ko es zinu, ko es protu”

Spēlei ir nepieciešami divi metamie kauliņi un lapa, kurā pierakstīt iegūtos punktus.

Spēli sāk tas, kurš uzmet vislielāko punktu skaitu.

1. Spēlētājs met abus kauliņus un skatās, kāds punktu skaits ir uzņemts katram kauliņam.
2. Spēles laukumā atrod abu kauliņu krustošanās vietu.
3. Lasa uzdevumus un veic prasīto.
4. Ja uzdevums ir izpildīts pareizi, spēlētājs iegūst 2 punktus; ja daļēji pareizi – 1 punktu, ja uzdevumu nespēj izpildīt vai tas ir kļūdaini izpildīts – punktus neiegūst.
5. Ja spēlētājs nonāk uz krāsu laukuma, viņš izlaiž gājienu, un spēli turpina nākamais spēlētājs.
6. Ja spēlētājs nonāk uz lauciņa, kura uzdevums jau ir izpildīts un jautājums ir atzīmēts ar *, tad šis spēlētājs met kauliņus vēlreiz.
7. Spēlē tik ilgi, līdz katrs spēlētājs ir veicis septiņus gājienu.
8. Uzvar tas, kurš iegūst visvairāk punktu.

						
		Lasi teikumu un nosaki, kur nepieciešamas pieturzīmes! <i>Tas ir ļoti smieklīgi mamma nervozi sakustas</i>	Pabeidz teikumu! <i>Tiešā runa ir...</i>	Kā divos dažādos veidos pateikt, ka cilvēks ir dusmīgs?	Kā divos dažādos veidos pateikt, ka cilvēkam ir garlaicīgi?	Atrodi mācību grāmatā teikumu ar tiešo runu un pārveido to netiešajā runā!
	Pabeidz teikumu! <i>Tiešā runa sastāv no...</i>		Pabeidz teikumu! <i>Iespraudums teikumā var atrasties...</i>	Skaidro frazeoloģismu! <i>Vilkst uz zoba</i>	Kā divos dažādos veidos pateikt, ka cilvēkam ir pārsteigums?	Pasaki teikumu ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem, kuri atbild uz jautājumu <i>kāds?!</i>
	Lasi teikumu un nosaki, kur nepieciešamas pieturzīmes! <i>Viņš pacēla rokas virs galvas un klusu teica Man bija lieliska diena</i>	Pabeidz teikumu! <i>Netiešā runa ir...</i>		Lasi teikumu un nosaki, kur nepieciešamas pieturzīmes! <i>Sarunāts Treviss pamāj ar galvu man tas der</i>	Nosauc piecus iespraudumus, kurus teikumā atdala ar komatu!	Kā divos dažādos veidos pateikt, ka cilvēkam ir nepatika?
	Papildini teikumu, lai tas būtu vienkāršs paplašināts teikums! <i>Mēs spēlējam.</i>	Kā divos dažādos veidos pateikt, ka cilvēkam ir bail?	Pabeidz teikumu! <i>Vienkāršs teikums ir...</i>		Skaidro frazeoloģismu! <i>Ir zobs uz kādu</i>	Atrodi grāmatā trīs vienkāršus paplašinātus teikumus! Nosaki to gramatiskos centrus!
	Iesaisti teikumā vārdu <i>šķiet</i> kā iespraudumu, nosaki, kur nepieciešamas pieturzīmes!	Skaidro frazeoloģismu! <i>Justies ne savā ādā</i>	Izstāsti kādu priecīgu notikumu! Raksturo savas emocijas šajā notikumā!	Atver jebkuru grāmatas lapaspusi, izvēlies vienu teikumu un papildini to ar iespraudumu!		Kā tekstā daudzveidīgi var atklāt emocijas?
	Pastāsti, kas tev šajā nodaļā patika vislabāk!	Skaidro frazeoloģismu! <i>Apmaldīties trijās priedēs</i>	Pabeidz teikumu! <i>Šīs nodaļas laikā es guvu... (kādas emocijas), jo...</i>	Atrodi mācību grāmatā teikumu ar tiešo runu un pārveido to netiešajā runā!	Pasaki teikumu ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem par šajā nodaļā apgūto!	

3.nodaļa

Svētki mums visiem

Tu šajā nodaļā

- ▶ meklēsi uzdevuma izpildei nepieciešamo informāciju un vērtēsi tās kvalitāti, uzticamību;
- ▶ iepazīsi grafisko organizatoru veidus un izmantosi tos informācijas strukturēšanai;
- ▶ rakstīsi pasākuma scenāriju atbilstoši nosacījumiem;
- ▶ izveidosi kritērijus labam plakātam, veidosi un vērtēsi plakātu;
- ▶ lietosi lielos sākumburtus svētku, atceres un atzīmējamo dienu nosaukumos;
- ▶ saskatīsi tekstā un lietosi vienskaitliniekus un daudzskaitliniekus;
- ▶ darināsi lietvārdus ar *-šana* un *-šanās* un lietosi tos tekstā;
- ▶ noteiksi skaitļa vārdu iedalījumu, lietosi skaitļa vārdus kopā ar lietvārdu, izsakot daudzumu;
- ▶ saskatīsi tekstā un izmantosi sava teksta veidošanā darbības vārdus pavēles izteiksmē; atšķirsi pavēles izteiksmes daudzskaitļa 1. un 2. personas formas no īstenības izteiksmes tagadnes 1. un 2. personas formām.

#atgriezeniskie lietvārdi ar -šanās
#lietvārdi ar -šana
#svētku, atceres un atzīmējamo
dienu nosaukumi
#vienskaitlinieki
#dauzskaitlinieki
#pamata skaitļa vārdi
#kārtas skaitļa vārdi
#pavēles izteiksme
#scenārijs
#plakāts
#grafiskais organizators

3.1. Mani svētki

1. uzdevums.

- 1.1. Veido domu karti par to, kas, tavuprāt, ir svētki!
Raksti arī svētku nosaukumus!**

- 1.2. Pastāstiet, ko pierakstījāt 1.1. uzdevumā!
Salīdziniet savas asociācijas – kas kopīgs, kas
atšķirīgs tajās!**

- 1.3. Pasaki pa vienam teikumam par svētkiem ar
katras vārdšķiras vārdu no 1.1. uzdevuma!
Izdomā arī teikumu, kurā ir visu četru vārdšķiru
vārdi!**

- 1.4. Nosaki 1.1. uzdevumā pierakstīto lietvārdu skaitli!
Nosauc lietvārdus, kuri, pēc tavām domām,
ir lietojami vai nu tikai vienskaitlī, vai tikai
daudzskaitlī! Pārbaudi to vārdnīcā!**

- 1.5. Papildiniet sarakstus ar vienskaitliniekiem un
daudzskaitliniekiem!**

Vienskaitlinieki –
*sajūsma, laime, zelts,
saule*

Daudzskaitlinieki –
*šķēres, nokrišņi, durvis,
brokastis*

... lpp.

Emocijas – *bailes*, ...
Priekšmeti un apģērbi – *bikses*, ...
Debespuses – *dienvidi*, ...
Ēdienreizes – *brokastis*, ...
Pārtikas produkti – *rīsi*, ...
Labība – *rudzi*, ...

Emocijas – *miers*, ...
Vielas – *zelts*, ...
Pārtikas produkti – *piens*, ...
Dabas parādības – *sniegs*, ...

2. uzdevums.

2.1. Turpini teikumus! Nosaki, kurās izteiksmēs šajos teikumos ir lietoti darbības vārdi!

1. Svētki ir tad, kad...
2. Es svinu..., jo...
3. Svētkiem vienmēr jāgatavojas..., tāpēc ka...
4. Mani mīļākie svētki ir..., tādēļ ka...
5. Es nekad nesvinu..., jo...
6. Es priecātos, ja varētu svinēt..., tāpēc ka...
7. Lielāko prieku svētkos man sagādā..., tādēļ ka...

čigāni, ķekatas –
maskotu cilvēku gājieni

2.2. Pārrunājiet, par kuriem svētkiem liecina dotā informācija!

Iededz sveces savu māju logos.
Noliek ziedus pie brīvības
cīnītāju piemiņas vietām.
Dodas lāpu gājienā.

Šūpojas.
Krāso olas.

Ēd pelēkos zirņus.
Rotā eglīti un istabu.
Iet masku gājienos (ķekatās,
čigānos).

Pin vainagus.
Nes uz mājām meijas un
izrotā telpas.
Plūc jāņuzāles.

2.3. Izvēlieties kādus svētkus un pastāstiet par tiem cits citam!

Kad šos svētkus svin?
Kādas ir to tradīcijas?
Kādi ir šo svētku tradicionālie ēdieni?
Kādi pasākumi / notikumi norisinās šajos svētkos?

meija – nocirsts neliels
zaļojošs lapu koks
(parasti bērzs) vai tā zars
telpu rotāšanai

2.4. Iedomājieties, ka tiek rīkotas svētku svinības. Rakstiet ieteikumus, kā sagatavoties šiem svētkiem! Dotos darbības vārdus lietojiet pavēles izteiksmē!

sagatavot

uzaicināt

piedāvāt

uzklāt

pārrunāt

piezvanīt

uzrakstīt

sasveicināties

Īstenības izteiksme	Pavēles izteiksme	
Vienskaitļa 2. persona tu	Vienskaitļa 2. persona tu	Daudzskaitļa 2. persona jūs
pierodi meklē atpūties mācies	pierodi! meklē! atpūties! mācies!	pierodiet! meklējiet! atpūties! mācieties!

2.5. Nosaki, kuri darbības vārdi lietoti pavēles izteiksmē un kuri – īstenības izteiksmes tagadnē! Raksturo atšķirības!

1. Vai jūs ģimenē svinat svētkus? Visiem cilvēkiem ir vajadzīgi svētki. Sviniet tos!
2. Pēc daudziem ikdienas darbiem mēs atpūšamies. Jūs labi pastrādājāt. Atpūties!
3. Parasti svētkos mēs klājam svētku galdu. Uzklāji baltu galdautu, lai izskatās svinīgi!
4. Svētkos piedalāmies arī dažādās atrakcijās. Sagatavojiet dažas, lai viesiem būtu interesanti!
5. Vai jūs ģimenē apsveicat cits citu? Aijai šodien ir dzimšanas diena. Apsveiciet viņu!

3. uzdevums.

3.1. Pastāstiet par svētkiem, kuri jums ļoti patika!

3.2. Pabeidz teikumus, izmantojot informāciju no klasesbiedra stāstījuma!

Es uzzināju, ka...
kas...
ko...
ar ko...
kāpēc...
kā...

... lpp.

3.3. Pārrunājiēt jautājumus! Uz atsevišķas lapas pierakstiet piecus vai sešus atslēgvārdus, kuri, jūsuprāt, ir svarīgākie jūsu abu atbildēs!

Kurus svētkus svin jūsu ģimenēs?

Kuri jums ir sirdij tuvākie svētki? Kāpēc?

Kam noteikti ir jābūt svētkos, lai varētu teikt, ka svētki ir izdevušies?

3.4. Iedodiet lapu ar atslēgvārdiem citai grupai! Lūdziet, lai tā, izmantojot dotos vārdus, izveido stāstījumu par svētkiem!

3.5. Noklausieties grupas stāstījumu! Seciniet, vai stāstījums atspoguļo jūsu atbildes! Pastāstiet citiem klasesbiedriem par saviem secinājumiem!

4. uzdevums.

4.1. Pārrunājiēt!

Kas ir jūsu nozīmīgākā dāvana, ko esat saņēmuši / saņēmušas?

Kas, pēc jūsu domām, nosaka dāvanas vērtību?

Ko jūs parasti dāvināt draugam /draudzenei;
vecākiem;
vecvecākiem;
brālim, māsaī?

Vai, jūsuprāt, var dāvināt kaut ko jau lietotu?

Ja var, kuros gadījumos?

4.2. Lasi tekstu! Kā tu vērtē Aivja dāvanu? Pamato viedokli!

Virš štābiņa durvīm bija piesprausta lapa, uz kuras lieliem burtiem rakstīts RENĀRS. Dārza vidū uz divām kastēm, pārklātām ar galdsegu, bija izveidots bagātīgi klāts galds. Pats saimnieks un gaviļnieks stāvēja uz laipas un vēroja pludiņu, kad piebrauca Aivis.

– Lūdzu, šē tev konču kaste vārdadienā, – Aivis šoreiz ar Renāru sarokojās. – Tagad paskaties uz manu riteni.

Jūlijs

30

Trešdiena

Renārs

štābiņš – šeit: vieta, ko parasti bērni iekārto, lai būtu kur pavadīt laiku, satikšanās vieta

gaviļnieks – tas, kuram ir svētki

pludiņš –

končas (*sarunvalodas vārds*) – konfektes

sarokoties – sasveicināties ar savstarpēju rokas spiedienu

krosinieks – šeit:
velosipēds, kas
domāts braukšanai pa
nelīdzeniem ceļiem
būt aizkustinātam – būt
prieģam, patīkami
pārsteigtam

Redzi? Tīrs nomazgāts, gandrīz neviena skrāpējuma, gluži kā jauns.

Renārs paskatījās uz riteni un iesmējās:

– Ko tu tur esi piesējis? Baltu lenti? Kas ar tevi?

– Tas ir pušķis, lai izskatītos pēc dāvanas, – Aivis paskaidroja. – Saprotu, ka dāvana ir mazliet lietota... nu, mazliet vairāk lietota, bet vienalga – tev tā būs pietiekami laba un noderīga.

– Savu riteni man?

– Jā, krosinieks lai paliek pie tevis. Te tas daudz node-rīgāks nekā Rīgā. Bet tu man varētu aizdot savējo, lai es tieku atpakaļ pie omes. Tavs ritenis tur varētu stāvēt līdz brīdim, kad atkal atbraukšu, jo citādi es pie tevis netikšu.

– Tu nopietni gribi šķirties no tāda riteņa?

– Es taču nešķiros pavisam. Kad atbraukšu, tad satikšu, – Aivis smējās. – Nebaidies, ar vecākiem dāvana ir sa-kaņota.

– Foršais! Īsta apvidus mašīna. Paldies, vecīt, – Renārs tiešām bija aizkustināts par tādu dāvanu.

Vēlāk ieradās arī Edīte, uzdāvinot Renāram mazu, ar aukliņu pārsietu kastīti.

– Nekad neuzminēsi, kas tur ir, – viņa viltīgi teica.

Renārs atvēra kastīti un uzreiz saprata, kas tas ir.

(Dzintars Tilaks)

Kā tu domā, kas bija dāvanu kastītē?

Lai uzzinātu, ko Edīte uzdāvināja Renāram, lasi vai klausies stāsta turpinājuma fragmentu!

4.3. Lasi Renāra runu vārdadienas svinībās! Vai tev arī ir bijušas kādas neparastas svinības?

Tad Renārs teica savu vārdadienas runu:

– Es izdomāju neparastu veidu, kā mēs svinēsim. Tā taču ir mana vārdadiena, un es pats tieši tā gribu svinēt. Redzat? Uz laipām ir trīs krēsli, trīs makšķeres pilnā kaujas gatavībā un trīs šķīvji. Ēdiet no galda, lieciet uz šķīvjiem ēdienu un... laižam makšķerēt.

(Dzintars Tilaks)

pilnā kaujas gatavībā –
viss sagatavots, lai
varētu kaut ko darīt
laist makšķerēt – iet /
doties makšķerēt

4.4. Iedomājies, ka tu esi viens no stāsta varoņiem!
Uzraksti,

- 1) ko tu darīji līdz brīdim, kad ieradies uz Renāra vārdadienu,
vai
- 2) kā turpinājās un beidzās vārdadienas svinības!

Rakstu darba apjoms 80 vārdu, un darbības vārdus lieto īstenības izteiksmes vienkāršajā pagātnē!

4.5. Pastāstiet, kā jūs svinētu kādus no svētkiem, ja būtu neierobežotas iespējas!

5. uzdevums.

5.1. Lasi tekstu un pievērs uzmanību svētku nosaukumu rakstībai!
Kāpēc dažus svētku nosaukumus raksta ar lielo sākumburtu, bet citus – ar mazo?

Mūsu ģimenē svētkiem bagātākais mēnesis ir aprīlis. Mani sauc Alīna, un 26. aprīlī ir mana vārdadiena. 4. aprīlī manai māšai Viktorijai un brālim Viktoram ir dzimšanas diena, viņi ir dvīņi. Viņi ir 7 gadus veci. Aprīlī mēs svinam arī Lieldienas, bet ne noteiktā datumā, jo Lieldienu datums var mainīties. Mūsu ģimenei nozīmīgs ir 10. aprīlis, jo tā ir mammas un tēta kāzu gadadiena. Viņi kopā nodzīvojuši jau 15 gadu. Kad nosvinēti aprīļa svētki, nāk maijs, kurā svinam Mātes dienu.

5.2. Atceries, kādus lietvārdus vēl raksta ar lielo sākumburtu!

Lietvārdi	
Sugas vārdi	Īpašvārdi
sunis, zieds, lietus, svinēšana	Viktors, Rīga, Daugava, Latvijas Universitāte

Svētku dienu nosaukumus raksta ar lielo sākumburtu.	
Ziemassvētki Lieldienas	Līgo svētki Jaungada diena Baltu vienības diena Lāčplēša diena Darba svētki Mātes diena Zinību diena Starptautiskā bērnu aizsardzības diena Tēva diena

Īpaši gadījumi

Latvijas Republikas
Proklamēšanas diena
Latvijas Republikas
Neatkarības
atjaunošanas diena

5.3. Sagrupē dotos lietvārdus un secini, kas tos vieno!

Muris, Liepāja, Vidzeme, Daiga Zeltiņa, Gauja,
Laimes muzejs, Liepājas Universitāte, Ivars, Mārtiņš,
Latvijas Nacionālais teātris, Burtnieku ezers, Alpi,
Gruzija, Gaiziņš, Madona, „Harijs Poters”, Lubāns,
„Romeo un Džuljeta”, Rīgas Purvciema vidusskola

6.uzdevums.

Skaitļa vārdi	
Pamata skaitļa vārdi	Kārtas skaitļa vārdi
1 – viens	1. – pirmais
10 – desmit	10. – desmitais
25 – divdesmit pieci	25. – divdesmit piektais

6.1. Pārskati 5.1. uzdevuma tekstu un atrodi skaitļa vārdus! Paskaidro, kāpēc pēc dažiem skaitļa vārdiem lieto punktu!

6.2. Vai zini, kuros datumos svin / atzīmē dotos svētkus? Ja nezini, sameklē informāciju! Uzraksti un nolasi uzrakstīto!

kas? – pirm**ais** augusts;
divdesmit treš**ais**
augusts
kad? – pirm**ajā** augustā;
divdesmit treš**ajā**
augustā
no kura laika līdz kuram
laikam? – no divdesmit
piekt**ā** augusta līdz
divdesmit sest**ajam**
augustam

Piemērs.

Līgo svētkus svin 23. jūnijā.

Ziemassvētki
Lieldienas
Baltu vienības diena
Lāčplēša diena
Darba svētki
Mātes diena
Starptautiskā bērnu aizsardzības diena
Tēva diena
Jāņu diena

6.3. Pārrunāji!

Kuros svētkos jūs esat piedalījušies / piedalījušās?
Kāpēc jūs tajos piedalījāties?
Kāpēc šie svētki tiek svinēti?
Kuros svētkos jūs labprāt vēlētos piedalīties?
Par kuriem svētkiem jūs gribētu uzzināt vairāk? Kāpēc?

... lpp.

- 6.4.** Apvienojieties grupā pa seši! Apkopoiet 6.3. uzdevuma laikā iegūto informāciju grafiskajā organizatorā! Vienojieties par grafiskā organizatora veidu!
- 6.5.** Pastāstiet, kādu grafisko organizatoru izmantojāt informācijas apkopošanai! Pamatojiet tā izvēli! Vai tā bija veiksmīga izvēle? Kāpēc ir svarīgi prast strukturēt informāciju?

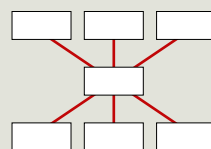
7. uzdevums.

- 7.1.** Lasi un salīdzini abus teksta variantus! Nosaki, ar ko tie atšķiras!

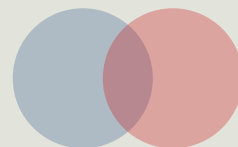
A Mums ģimenē visiem patīk svētku svinēšana. Mīļākā nodarbošanās ir dāvanu dāvināšana un saņemšana, kaut gan arī ēdienu gatavošana, istabu dekorēšana sagādā prieku ne tikai bērniem, bet arī pieaugušajiem.

B Mums ģimenē visiem patīk svinēt svētkus. Mīļākā nodarbe ir dāvināt un saņemt dāvanas, kaut gan arī gatavot ēdienu un dekorēt istabas patīk ne tikai bērniem, bet arī pieaugušajiem.

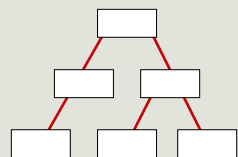
Grafiskais organizators – paņēmieni, kā strukturēt, sakārtot informāciju, lai tā būtu pārskatāma. Skolā biežāk tiek izmantotas domu kartes, tabulas, shēmas, Venna diagramma u. c.

Domu karte

Venna diagramma

Shēma

-šana	-šanās
iet – ie+ šana = ie šana	smiet ties – smie+ šanās = smie šanās
lauzt – lau šana = lau šana	vēlēt ies – vēlē+ šanās = vēlē šanās
nest – ne šana = ne šana	klausīt ies – klausī+ šanās = klausī šanās
dejo – de šana = de šana	
dziedāt – dziedā+ šana = dziedā šana	
Darina no tiešajiem darbības vārdiem.	Darina no atgriezeniskajiem darbības vārdiem.
Lietvārdi ar -šana, -šanās nosauc darbības procesu.	
Lietvārdiem ar -šanās (atgriezeniskajiem lietvārdiem) ir īpatnēja locīšana.	

... lpp.

7.2. Lasi tekstu un no iekavās dotajiem vārdiem darini lietvārdus ar -šana, -šanās!

Lai svētku (svinēt) izdotos un nesagādātu (vilties), iepriekš ir svarīgi visu saplānot. (Plānot) ir ļoti svarīga, jo no tās ir atkarīga visu dalībnieku labsajūta. Ja pasākums ir dzimšanas dienas, vārdadienas vai kādas citas cilvēkam nozīmīgas svētku dienas svinības, tad jāpadomā par šī cilvēka (sveikt). Sveicieni var būt visdažādākie: ziedu (pasniegt), apsveikumu (norunāt) vai (nolasīt), dažādu interesantu spēļu (spēlēt), (dejot), (dziedāt) un pat mīklu (minēt). Bieži svētkos tiek klāts galds, lai varētu ciemiņus pacienāt ar garšīgiem ēdieniem. Galda (klāt) ir īpaša māksla. Protams, ir arī tādi svētki, kuros neviens nav jāsveic un visi dalībnieki ir vienādi atbildīgi par labas noskaņas (radīt). Svarīgi, lai pēc svētkiem paliktu labas atmiņas par kopā (būt). Svētku (organizēt) ir atbildīgs process.

7.3. Kā tu domā, kāpēc ir ieteikums izvairīties no pārmērīgas lietvārdu ar -šana, -šanās lietošanas?

7.4. Izvēlies no 7.2. uzdevuma teksta divus teikumus un pārveido tā, lai tajos nebūtu lietvārdu ar -šana un -šanās! Vari manīt teikuma uzbūvi, bet saglabā doto informāciju!

7.5. Nolasiet viens otram savu veikumu! Seciniet, kas mainās teikuma uzbūvē un vārdu formu lietojumā, ja lietvārdus aizstāj ar darbības vārdiem!

8. uzdevums.

8.1. Atcerieties, kuros klases vai skolas pasākumos esat piedalījušies, un izvēlieties trīs pasākumus! Veidojiet tabulu pēc parauga!

Pasākums	Kas patika?	Kas nepatika vai traucēja?

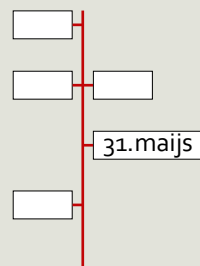
**8.2. Uzrakstiet četrus vai piecus laba pasākuma
atslēgvārdus! Iepazīstiniet ar tiem klasesbiedrus!**

**8.3. Uzrakstiet, kādus klases vai skolas pasākumus jūs
vēlētos īstenot kopā ar saviem klasesbiedriem!
Pierakstiet visas idejas!**

1. Izvēlieties vienu pasākumu un pārrunāji,
 - **kas** tas būs par pasākumu;
 - **kas** būs pasākuma dalībnieki;
 - **kāpēc** šis pasākums būtu jāapmeklē;
 - **kur** tas notiks;
 - **kā** tas tiks organizēts.
2. Iepazīstiniet klasesbiedrus ar šī pasākuma ideju!
3. Saplānoji klases pasākumus mācību gadam! Iz-
mantoji laika līniju! Pastāstiet citiem par savām
iecerēm!

Laika līnija – grafiskā
organizatora veids, kuru
izmanto, lai hronoloģiski
atspoguļotu notikumus
un to secību.

3.2.

Svinēsim arī šīs dienas!

smailijs (sarunvalodas
vārds) – emocijzīme
„smaids”

9. uzdevums.

9.1. Lasi tekstu un darbības vārdus lieto īstenības izteiksmes vienkāršajā pagātnē!

Pasaules smaida dienu (iedibināt) amerikāņu mākslinieks Hervijs Bolls, kurš pirms apmēram 60 gadiem (radīt) visā pasaulē lietoto smailija simbolu.

Tas notika tā – 1963. gadā gleznotājs (doties) pasūtīt sev vizītkartes.

Viņš (vēlēties), lai uz viņa vizītkartēm būtu kāds vienkāršs un iepriecinošs simbols.

Vizītkaršu dizains drīz vien (iepatikties) daudziem, un (sākties) gluži vai smailiju bums.

Tolaik šis simbols (parādīties) uz apģērbiem, somām, nozīmītēm, uzlīmēm, bet šobrīd tas laikam visbiežāk tiek izmantots interneta sarakstē.

Pirmo Pasaules smaida dienu svinēja 1999. gadā, un kopš tā laika to atzīmē katra oktobra pirmajā piektdienā. Tās ideja un moto ir – darīt labu un palīdzēt citiem smaidīt.

(Pēc interneta materiāliem)

9.2. Pārrunājiet!

Vai pēc 9.1. uzdevuma teksta izlasīšanas uzzinājāt kaut ko jaunu? Ko tieši?

Ko vēl jūs vēlētos uzzināt par šo tēmu?

Kāds varētu būt šodienas vai šīs mācību stundas moto? Uzrakstiet to uz atsevišķas lapas!

Moto – devīze; īss
teiciens, kurā ietverta
galvenā, vadošā doma.

9.3. Izveidojiet klasē šodienas vai šīs mācību stundas moto izstādi!

9.4. Izvēlies vienu moto, kurš tev šķiet visinteresantākais, un izsaki savu viedokli!

10. uzdevums.

10.1. Kas, tavuprāt, kopīgs šiem nosaukumiem?

Preses brīvības diena, Skolotāju diena, Ūdens diena, Tolerances diena, Dzejas diena, Bioloģiskās daudzveidības diena, Audiovizuālā mantojuma diena, Miera diena, Rakstpratības diena, Grāmatu un autortiesību diena

10.2. Vai esi pamanījis, kā mācību grāmatā norādīti tekstu avoti? Izpēti, kā tie pierakstīti, un aplūko arī mācību grāmatas beigās iekļauto izmantoto avotu sarakstu! Kā norādīts, ka informācija ir no tīmekļa resursiem?

10.3. Atrodi informāciju par trim 10.1. uzdevumā nosauktajām dienām! Informācijas apkopošanai izmanto kādu no grafiskajiem organizatoriem! Izmanto dažādus informācijas avotus un norādi tos!

10.4. Par uzzināto pastāsti klasesbiedriem!

11. uzdevums.

11.1. Lasi tekstu un atbildi uz jautājumiem!

Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijā (UNESCO) ir 195 valstis. Organizācija rūpējas par dažādām izglītības, kultūras un informācijas jomām. Latvija pievienojās UNESCO 1991. gadā. Lai programma veiksmīgi darbotos, mūsu valstī ir izveidota UNESCO Latvijas Nacionālā komisija.

UNESCO vērtību starptautiskajos un nacionālajos sarakstos ir iekļautas vairākas Latvijas vērtības.

1997. gadā UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā iekļāva Rīgas vēsturisko centru. Tā vērtība ir saglabātā viduslaiku, jūgendstila un 19. gadsimta koka arhitektūra. Šo dažādo stilu apkopojums ir vienīgais šāda veida fenomens pasaulē.

nacionāls – saistīts ar nāciju, tautu, tām raksturīgs

fenomens – neparasta, izcila, ārkārtēja parādība

centieni – gribas, darbības virzība uz noteiktu mērķi
daina – tautasdziesma
manuskripts – ar roku rakstīts (parasti sens) teksts

2009. gadā UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” sarakstā iekļāva Baltijas valstu kopīgi sagatavoto informāciju par Baltijas ceļa akciju „Baltijas ceļš – cilvēku ķēde trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības”. Baltijas ceļu atzina par unikālu, mierīgu masu demonstrāciju, kas notika 1989. gada 23. augustā. Tās laikā vairāk nekā miljons cilvēku sdevās rokās 600 kilometru garā cilvēku ķēdē cauri trim Baltijas valstīm.

2001. gadā UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” starptautiskajā sarakstā iekļāva Dainu skapi. Tajā atrodas Krišjāņa Barona sakārtoto dainu manuskriptu. Dainu skapī ir 268 815 lapiņu, uz katras lapiņas pierakstītas četras līdz astoņas tautasdziesmu rindas. Dainu skapī atrodas arī citi atsevišķi teksti (mīklas, sakāmvārdi, piezīmes). Dainu skapja lielākā vērtība ir tā saturs, kas atklāj seno latviešu tautas tradīcijas, kā arī īpašā satura struktūra.

(Pēc interneta materiāliem)

Ko tu uzzināji no teksta?

Kuras Latvijas vērtības vēl ir iekļautas UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā? Meklē informāciju tīmeklī!

Kuras Latvijas vērtības, tavuprāt, vēl jāiekļauj UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā? Kāpēc?

11.2. Pārrunāji!

Kurus atslēgvārdus izmantojāt informācijas meklēšanai tīmeklī?

Cik liela nozīme ir pareizi izvēlētiem atslēgvārdiem informācijas meklēšanas procesā?

Kurus informācijas avotus izmantojāt, kad meklējāt informāciju par Latvijas vērtībām? Kāpēc tieši šos?

Kādas grūtības radās, meklējot informāciju? Kā tās risinājāt?

Kādi varētu būt ieteikumi informācijas meklēšanai tīmeklī?

12. uzdevums.

12.1. Kuros trīs UNESCO starptautisko svinamo dienu pasākumos tu vēlētos piedalīties? Sameklē informāciju un veido tabulu pēc parauga!

UNESCO starptautiskā svinamā diena	Mērķis (Kāpēc šī diena tiek atzīmēta?)	Ko tu gribētu darīt šajā dienā?

12.2. Kas, jūsuprāt, ir plakāts?
Izvēlieties atbilstošo skaidrojumu!

A Neliela apjoma raksts avīzē vai žurnālā ar aktuālu izziņas materiālu.

B Secīgs priekšmeta vai parādības atsevišķu elementu un īpašību vai kāda procesa norises attēlojums.

C Paliela formāta paziņojums

D Interesantā, saistošā formā sniegta informācija, lai piesaistītu uzmanību, izraisītu interesi par kaut ko, padarītu populāru.

E Lakonisks, uzskatāms, arī vispārināts grafikas darbs, kas ar zīmējuma, parasti krāsaina, un teksta palīdzību veic masu agitācijas un reklāmas uzdevumus.

- 12.3.** Padomājiet, kādus plakātus esat redzējuši, un izveidojiet kritēriju sarakstu, kādam jābūt labam plakātam! Apspriediet to klasē un vienojieties par kritērijiem, pēc kuriem vērtēsiet savus sagatavotos plakātus!
- 12.4.** Iedomājieties, ka esat uzaicināti plānot vienas UNESCO starptautiskās svinamās dienas pasākumus! Izdomājiet, kur un kādus pasākumus varētu organizēt saistībā ar šo dienu!
- 12.5.** Izveidojiet plakātu 12.4. uzdevumā plānotajiem pasākumiem! Plakātā iekļaujiet šādu informāciju:
- a) starptautiskās svinamās dienas nosaukums un tās nozīmes skaidrojums;
 - b) pasākumu norises laiks un vieta;
 - c) aicinājums piedalīties ar šo dienu saistītā pasākumā vai pasākumos.
- 12.6.** Klasē organizējiet plakātu izstādi un vērtējiet tos pēc iepriekš izstrādātajiem kritērijiem!

13. uzdevums.

- 13.1.** Pasākums nevar notikt bez iepriekšējas plānošanas, tāpēc visiem pasākumiem tiek rakstīti scenāriji. Iepazīstieties ar piedāvāto pasākuma scenārija fragmentu! Seciniet, kādu informāciju norāda scenārijā!

Scenārijs – personu runa un visu darbību secīgs apraksts.

Skolotāju diena

Skolas aktu zālē pulcējas visi skolēni, skolas darbinieki, vecāku pārstāvji un skolotāji. Pasākumu vada 9. klases skolēni.

Skolotāju vietas pa labi no skatuves. Uz ekrāna slaidrāde – skolēnu labie vārdi par skolotājiem. Skan R. Paula mūzika.

1. vadītājs.

Katru dienu mēs skolā satiekam savus skolotājus, mums šķiet, ka par viņiem mēs visu zinām. Bet es neapgalvošu, ka visu zinu. Vai tu (vērsas pie 2. vadītāja) zini par skolotājiem visu?

2. vadītājs.

Nē, visu nemaz nevar zināt. Lai atklātu mazliet vairāk, mēs jūs visus aicinām aplūkot izstādi „Skolotāju portretu galerija”.

3. vadītājs.

Tad sāksim!

Uz ekrāna redzamas sākumskolas skolotājas.

1. vadītājs.

Atveram izstādes durvis un... Portretu galeriju sākam ar tiem skolotājiem, ar kuriem būtībā sākas skola. Ieskatieties šajos attēlos! Tās ir sākumskolas skolotājas, kas strādā ar pašiem mazākajiem skolas bērniem! Vai jūs atpazināt šīs skolotājas? Tās ir skolotājas (tiek nosauktas abas attēlos redzamās skolotājas).

2. vadītājs.

Lūk! Un vēl viens attēls! Nopietns skatiens. Plānās lūpas liecina par precizitāti, visu lietu kārtību. Grāmatas satvēriens atklāj bezgalīgo mīlestību pret rakstīto vārdu! Tā ir latviešu valodas skolotāja (tiek nosaukts attēlā redzamās skolotājas vārds).

Uz ekrāna redzama latviešu valodas skolotāja.

3. vadītājs.

Nākamais attēls! Skatieties uzmanīgi! Jūsu skatiens pievēršas cilvēkam, kurš ir iegrimis ciparu pasaulē. Šis cilvēks ik dienu māca skaitīt un dalīt nākamajiem deputātiem, uzņēmējiem. Tas ir skolotājs (tiek nosaukts attēlā redzamā skolotāja vārds).

Uz ekrāna redzams matemātikas skolotājs.

Tā tiek aplūkoti arī pārējo skolotāju attēli.

Skolēni sveic skolotājus ar ziediem.

(Pēc interneta materiāliem)

13.2. Izvēlieties vienu UNESCO starptautisko svinamo dienu vai kādu klases pasākumu, kuram rakstīsiet scenāriju! Pirms scenārija rakstīšanas pārrunājiēt jautājumus! Veiciet piezīmes – tās var vēlāk noderēt!

Ar ko sākt?
Kā nonākt līdz scenārijam?
Kas mūs saista ar pasākumu?
Ko mēs gribētu ar pasākumu pateikt / panākt?
Ko klasesbiedri iegūs no mūsu pasākuma?
Kas mainīsies pēc pasākuma?

13.3. Uzrakstiet darba plānu un pienākumu sadalījumu!

13.4. Rakstiet pasākuma scenāriju!

13.5. Iepazīstiniet klasi ar scenāriju!
Pastāstiet,

- kāds ir plānotais pasākums;
- kādas aktivitātes ir paredzētas pasākuma laikā;
- kas nepieciešams, lai šo pasākumu varētu realizēt;
- kas bija interesantākais / grūtākais / izaicinošākais darba gaitā;
- vai radās problēmas un kā tās risinājāt.

14. uzdevums.

14.1. Pārrunājiēt!

Kādi pasākumi ir notikuši jūsu klasē?
Kāds, jūsuprāt, ir labs klases pasākums?
Bez kā jūs nevarat iedomāties klases pasākuma norisi?

14.2. Klases pasākumam 7. klases skolēni ir nolēmuši paši pagatavot cīnastu. Tekstā ievieto atbilstošās galotnes! Izlasi dotās receptes!

Izsakot daudzumu, aiz mērvienības vai daudzuma apzīmējuma lietvārdu lieto ģenitīvā.

2 kilogrami gurķu, bet 2 gurķi

Burka zirņu, bet 5 zirņi

Šķipsna sāļs

Paciņa sviesta

Burkānkūka

Kūkai

6 vidēja izmēra burkān...
 3/4 glāzes augu eļļ...
 4 ol...
 2 glāzes milt...
 160 gramu cukur...
 2 tējkarotes cepamā pulver...
 1 tējkarote kanēļ...
 0,5 tējkarotes sāļ...
 0,5 tējkarotes sod...
 sadrupināti apcepti valrieksti
 dekorēšanai

Krēmam

240 gramu krēmsier...
 100 gramu mīksta sviest...
 2 tējkarotes vaniļas cukur...
 5–6 ēdamkarotes pūdercukur...

Zemeņu rulete

Biskvītam

6 ol...
 6 ēdamkarotes cukur...
 6 ēdamkarotes milt...
 1 citrona miz...
 nedaudz sviest... papīra ieziešanai
 apmēram 500 gramu zemeņ...
 piparmētras vai bazilika lapiņas
 dekorēšanai

Krēmam

2 ol...
 2 ēdamkarotes cukur... olām + apmēram
 2 ēdamkarotes sviestam
 50 gramu milt...
 100 gramu sviest...
 125 mililitri pien...
 šķipsna vaniļas cukur...

14.3. Izpēti tabulas un 14.2. uzdevumā atrodi piemēru katrai skaitļa vārdu grupai!

2–3 saujas – divas līdz trīs saujas

Skaitļa vārdi		
pēc uzbūves		
Vienkārši	Salikti	Vārdu savienojumi
viens piecas desmit	divpadsmit divdesmitais četrdesmit divsimt	trīsdesmit viens simt viens četri simti
pēc lokāmības		
Lokāmi	Nelokāmi	
viens trīsdesmit divi	desmit vienpadsmit	

14.4. Atrodi vai atceries ēdiena recepti, kuru varētu pagatavot pats! Raksti nepieciešamās sastāvdaļas un gatavošanas gaitu! Gatavošanas gaitas aprakstā lieto darbības vārda pavēles izteiksmes formu!

15. uzdevums.

Ko es zinu? Ko es protu?

Es tagad	Uzdevumi / jautājumi
Protu atrast uzdevuma izpildei nepieciešamo informāciju un vērtēju tās kvalitāti, uzticamību.	Kas jāņem vērā, meklējot informāciju? Kāpēc ir jāprot noteikt atslēgvārdus tekstā? Kā pārlicināties, ka atrastā informācija ir ticama un patiesa?
Zinu, kādi ir grafiskā organizatora veidi, un protu izvēlēties uzdevuma nosacījumiem atbilstošu veidu.	Nosauc vismaz trīs grafiskā organizatora veidus un pastāsti, kādu uzdevumu veikšanai tos vislabāk lietot!
Protu rakstīt pasākuma scenāriju atbilstoši nosacījumiem.	Kas ir scenārijs? Kādu informāciju izmanto scenārijā? Kādēļ scenārijs ir nepieciešams? Kāda nozīme ir scenārijam pasākuma tapšanā?
Zinu laba plakāta kritērijus, protu veidot un vērtēt plakātu pasākumam.	Kāds ir labs plakāts? Kādas pazīmes par to liecina?
• Protu lietot lielos sākumburtus svētku, atceres un atzīmējamo dienu nosaukumos. • Protu saskatīt tekstā vienskaitliniekus un daudzskaitliniekus. • Protu tekstā atrast lietvārdus ar <i>-šana</i> un <i>-šanās</i>, protu noteikt darbības vārdu, no kura tie darināti. • Protu noteikt skaitļa vārdu iedalījumu. • Protu saskatīt tekstā darbības vārdus pavēles izteiksmē.	Atrodi dotajos tekstos • divas kļūdas svētku dienu nosaukumos! Skaidro to pareizrakstību! • vienskaitlinieku un daudzskaitlinieku; • lietvārdus ar <i>-šana</i>, <i>-šanās</i> un nosaki, no kuriem darbības vārdiem tie darināti; • darbības vārdus pavēles izteiksmē un veido tiem pavēles izteiksmes daudzskaitļa 2. personas formu; • skaitļa vārdus, nosaki to iedalījumu pēc nozīmes, uzbūves, gramatiskās formas! 5. novembris – pasaules romu valodas diena (<i>World Day of Romani Language</i>). Sargāt savu valodu nozīmē sargāt savu kultūru. Kopš 2015. gada UNESCO aicina sargāt romu valodu un kultūru, uzlabojot romu tautības pārstāvju labklājību visās pasaules valstīs un cīnoties pret jebkura veida diskrimināciju. Romu valodā ir aptuveni 33 000 vārdu un 17 dialektu, ko veidojusi bagātā šīs tautas ceļošanas vēsture. Paplašini redzesloku! Iepazīsti romu valodu un kultūru klātienē: noskaidro, kur tuvējā apkārtnē pulcējas romu tautības pārstāvji to kultūras pasākumos un svētkos un izmanto iespēju tos apmeklēt. 10. novembris – Pasaules zinātnes diena mieram un attīstībai (<i>World Science Day for Peace and Development</i>). Bez zinātnes nav iedomājama sabiedrības ikdiena. Kopš 2001. gada pasaules zinātnes dienā visā pasaulē atgādina par zinātnes attīstības veicināšanas un atbalsta nodrošināšanas nepieciešamību. To svin visā pasaulē, lai tuvinātu zinātniekus un sabiedrību. (Pēc interneta materiāliem)

4.nodaļa

Dots devējam atdodas

Tu šajā nodaļā

- ▶ izteiksi viedokli par brīvprātīgo darbu un cilvēku attieksmi pret dzīvniekiem;
- ▶ pilnveidosi izpratni par diskusiju un tās plānošanu; iesaistīsies diskusijā un ievērosi saziņas kultūru; rakstīsi diskusijas kopsavilkumu;
- ▶ uzzināsi, kas ir slēgtie un atvērtie jautājumi, veidosi tos un noformēsi anketā, veiksi anketēšanu un apkoposi tās rezultātus diagrammā;
- ▶ plānosi un rakstīsi diagrammas aprakstu;
- ▶ rakstīsi sludinājumu un secināsi, kas tam raksturīgs;
- ▶ lietosi īpašības vārdus ar nenoteikto un noteikto galotni;
- ▶ mācīsies tekstā atrast divdabjus; lietot lokāmo divdabi ar *-ts*, *-ta*;
- ▶ noteiksi darbības vārda kārtu, tekstā lietosi darbības vārdus darāmajā un ciešamajā kārtā.

#īpašības vārda
nenoteiktā galotne
#īpašības vārda
noteiktā galotne
#divdabji
#darbības vārda
darāmajā kārtā
#darbības vārda
ciešamajā kārtā
#lokāmie divdabji
ar *-ts*, *-ts*
#slēgtie jautājumi
#atvērtie jautājumi
#anketa
#diskusija

4.1. Es palīdzu

1. uzdevums.

1.1. Pārrunāji!

Kādās situācijās jūs palīdzat citiem? Kāpēc?
Vai jaunieši ir izpalīdzīgi? Pamatojiet ar piemēriem!
Kādēļ ir svarīgi būt izpalīdzīgam? Ko tas dod pašam cilvēkam?

1.2. Lasiet latviešu tautasdziesmu un komentējiet to!

Dod, Dieviņi, kalnā kāpt,
Ne no kalna lejiņā.
Dod, Dieviņi, otram dot,
Ne no otra mīļi lūgt.

1.3. Turpini teikumus!

1. Es izpalīdzu..., tādēļ ka...
2. Es sniedzu atbalstu..., kaut arī...
3. Šad tad es aizmirstu palīdzēt..., bet...
4. Noteikti vajadzētu sniegt palīdzīgu roku..., lai...
5. Ir svarīgi palīdzēt, jo...

2. uzdevums.

2.1. Skaidro izteikumus!

laiks ir dārgs

nosist laiku

ziedot laiku

2.2. Lasi tekstu! Nosaki, kāda ir tekstā atklātā problēma! Kuru no izteikumiem – *laiks ir dārgs, nosist laiku, ziedot laiku* – var izmantot kā virsrakstu tekstam? Pamato savu izvēli!

apslinkušais – slinkais
laikrādis – pulkstenis

Jau otro reizi stundas laikā esmu saskārusies ar apslinkušā laika nodevību. Veterinārajā ambulancē bezgala ilgi jāgaida vetārsts, kas jau devies mājās. Kā to var atļauties, ja vajadzīga steidzama palīdzība? Patiesībā laikrādis noskaitījis ne vairāk kā piecpadsmi minūtes, kad parādās glābējs. Ne jau tas brillainais, vecais dakteris, kurš pavasaros brauc sapotēt Purvmiķeļu govīs, bet pavisam jauna un smaidīga būtne.

(Anna Skaidrīte Gailīte)

2.3. Atrodi 2.2. uzdevuma tekstā īpašības vārdus un nosaki to dzimti, skaitli, locījumu, galotnes veidu!

3. uzdevums.

**3.1. Veido tabulu pēc parauga!
Sagrupē dotos vārdu savienojumus!**

Īpašības vārda galotnes

Nenoteiktā galotne

vecs cilvēks

veci cilvēki

drosmīga meitene

drosmīgas meitenes

Noteiktā galotne

vecais cilvēks

vecie cilvēki

drosmīgā meitene

drosmīgās meitenes

... lpp.

Baltijas Reģionālais fonds, vismīļākais, mans draudzīgais kaķis, biedrība „Gaišie spārni”, pats laimīgākais dzīvnieks, Kārļa raibais kucēns, Nacionālais rehabilitācijas centrs, Rīgas Tehniskā universitāte, tas mierīgais runcis, Pārtikas un veterinārais dienests, šī drosmīgā meitene, Latvijas Nacionālais mākslas muzejs, dzīvnieku patversme „Labās mājas”, viņa pacietīgie mīluļi, biedrība „Baltais suns”, suņa krāsainā kaklasiksna, dusmīgākais

Īpašības vārdu ar noteikto galotni lieto				
Vispārākajā pakāpē	Iestāžu, uzņēmumu nosaukumos	Izsakot piederību		Ja pirms tā atrodas vietniekvārdi – <i>šis, tas, pats, viss</i>
		Ja pirms tā atrodas lietvārds ģenitīvā	Ja pirms tā atrodas vietniekvārdi – <i>mans, tavs, savs, mūsu, jūsu, viņu, viņa, viņas</i>	

3.2. Izpēti 3.1. uzdevuma tabulas 1. kolonnas piemērus un secini, kā latviešu valodā izsaka īpašības vārda vispārāko pakāpi!

Īpašības vārda

salīdzināmās pakāpes

dārgs – dārgāks –

visdārgākais

... lpp.

3.3. Lasi tekstu un lieto atbilstošas īpašības vārdu galotnes!

A

Remuss ir aptuveni divus gadus vec____, enerģisk____ un ļoti smaidīg____ suņu puika.

Remuss meklē saimnieku, kurš patiešām gribēs un noteikti varēs atļauties ieguldīt laiku suņa apmācībā. Šis intelligent____ un mācīties gribošais suns būs ļoti pateicīgs par gar____, regulār____ un aktīv____ ikdienas pastaigām.

Ja vēlies iepazīties ar šo jauk____ suni, tad zvani!

B

Lai gan šis aptuveni trīs mēnešus jaun____, meln____ skaistulītis Maksis labi jūtas citu kaķēnu kompānijā, kaķēns ļoti gaida brīdi, kad varēs doties uz mājām, kuras uz mūžu saukt par SAVĀM īst____. Kaķēns noteikti palīdzēs ienest prieku, mīlestību un smaidus savu jaun____ saimnieku mājās.

Ja meln____ kaķēns Tev ir iekritis sirdī, zvani pa tālruni 26617636 (11.00–17.00 katru dienu, izņemot pirmdienas) un brauc ciemos uz patversmi

iekrist sirdī – iepatikties

(Pēc interneta materiāliem)

3.4. Atrodi informāciju internetā par kādu dzīvnieku, kurš ir palicis bez mājām vai kuram nepieciešama palīdzība! Sagatavo sludinājumu, kurā aicini palīdzēt! Izmanto vismaz piecus īpašības vārdus ar dažādām galotnēm! Iekrāso tos!

3.5. Klasē veidojiet sludinājumu sienu! Atzīmējiet ar līmlapiņām tos sludinājumus, kuri īpaši uzrunā!

3.6. Pārrunājiet klasē!

Kas raksturīgs sludinājumam?

Kuri sludinājumi jums šķiet interesantāki? Kāpēc?

Kādam jābūt sludinājumam, lai tas pievērstu uzmanību?

4. uzdevums.

4.1. Kā tu domā, kurš no skaidrojumiem atbilst vārdam *diskusija*?

A

Strīdīga, neskaidra jautājuma (publiska) apspriešana.

B

Strīdīga jautājuma apspriešana, izsakot atšķirīgus viedokļus.

C

Apspriešana, kuras gaitā izsaka dažādus uzskatus.

4.2. Pārrunāji, kas, jūsuprāt, jāievēro diskusijas laikā! Izveidojiet vismaz piecu ieteikumu sarakstu! Izmantojiet vienotu darbības vārdu formu – pavēles izteiksmi vai vajadzības izteiksmi!

novērtēt argumentus

izteikt savu viedokli,
uzskatus

uzdot jautājumus

Diskusijas
laikā es mācos

pieņemt citu
viedokli

koncentrēt uzmanību

uzklausīt citus

Diskusija – mērķtiecīga saruna, kurā iesaistās visa grupa vai tās daļa, lai apmainītos domām par kopīgu tēmu.

Arguments – loģisks pamatojums.

4.3. Izvēlieties vienu no tematiem, par kuru vēlaties diskutēt!

Katram bērnam ir nepieciešams mājdzīvnieks.

Mājdzīvnieks ir laba dāvana draugam.

Iegādāties šķirnes dzīvnieku ir daudz labāk nekā to paņemt no patversmes.

Ko uzdāvināt draugam dzimšanas dienā?

Ko darīt – pirkt šķirnes kaķi vai kopā ar vecākiem doties uz patversmi?

- 4.4.** Lai varētu pilnvērtīgi piedalīties diskusijā, pirms tās ir jāsagatavo argumenti viedokļa pamatošanai. Izvēlētajam 4.3. uzdevuma tematam raksti vismaz trīs argumentus *par* un *pret*!

Par	Pret

- 4.5.** Apvienojieties grupās pa četri un apkopojiet argumentus! Vienojieties, kuri argumenti ir vispēcīgākie!

- 4.6.** Diskutējiet par 4.3. uzdevumā izvēlēto tematu!

- 4.7.** Novērtējiet diskusijas procesu!

- 4.8.** Raksti diskusijas kopsavilkumu!

Manuprāt, mums
izdevās...

Tieši man izdevās /
neizdevās / daļēji
izdevās...

Mums / man vēl
jāmācās...

Mums / man jāpilnveido
prasme...

Diskusijas temats...

Diskusijas dalībnieki: ... (*cik?*); ... (*kas?*)

Diskusijā tika runāts par...

Daļa klasesbiedru uzskata, ka...

Es piekrītu tam, ka...

Es nepiekrītu, ka...

Es apšaubu...

Pēc diskusijas varu secināt, ka...

4.2. Es piedalos

5. uzdevums.

- 5.1.** Pārrunāji!

Vai vienmēr par padarītu darbu jāsaņem samaksa?

Kāpēc cilvēki kaut ko ir gatavi darīt bez samaksas?

Kā jūs jūtaties, par padarīto saņemot tikai paldies?

Kāpēc?

Ko jūs būtu gatavi darīt bez atalgojuma?

5.2. Aplūko situācijas un izsaki viedokli, kurā gadījumā cilvēks dara labu sabiedrībai!

Lasa atkritumus jūrmalā

Pavada laiku ar veciem cilvēkiem pansionātā

Slimnīcā organizē pasākumu bērniem

Sakārto savu istabu

Palīdz vecmāmiņai aiznest iepirkumus uz mājām

Iznes atkritumus

Lasa grāmatu

Sakārto klasi pēc stundas

Ved suni pastaigāties

5.3. Papildini 5.2. uzdevumu ar vismaz trīs situācijām!

beztalīdzības – bez
atalgojuma, samaksas
par padarīto
priekšrocība –
izdevīgums
nenoliedzami – ir
grūti vai neiespējami
apšaubīt, noliegt
apgalvot – izteikt domu,
spriedumu noteikti,
kategoriski
kreatīvs – radošs
iemaņas – prasmes,
kas iegūtas, praktiski
darbojoties
komunikabls –
sabiedrisks, atvērts
cilvēks

- 5.4. Turpini teikumus un iekļauj tajos vienlīdzīgus teikuma locekļus, izmantojot 5.2. un 5.3. uzdevumu situācijas! Vienlīdzīgus teikuma locekļus iekrāso vai pasvītro!**

Es uzskatu, ka...
Man šķiet, ka...
Manuprāt, ...

6. uzdevums.

- 6.1. Uzraksti, kas, tavuprāt, ir brīvprātīgais darbs!**
- 6.2. Atrodi jēdziena *brīvprātīgais darbs* skaidrojumu vismaz divos avotos! Salīdzini ar savu skaidrojumu, ja nepieciešams, papildini to!**
- 6.3. Kādas rakstura īpašības, tavuprāt, piemīt cilvēkam, kurš nodarbojas ar brīvprātīgo darbu? Kāpēc tu tā domā?**
- 6.4. Lasi tekstu un veido tabulu vai citu grafisko organizatoru, kurā raksti brīvprātīgā darba plusus un mīnus!**

Mūsdienās daudzi ir dzirdējuši par brīvprātīgo darbu. Visā pasaulē rodas arvien vairāk iespēju ikvienam kļūt par brīvprātīgo. Brīvprātīgais darbs ir fizisks vai intelektuāls beztalīdzības darbs sabiedrības labā.

Vissvarīgākā brīvprātīgā darba priekšrocība ir mācīšanās. Nenoliedzami var apgalvot, ka, strādājot par brīvprātīgo, ir lieliska iespēja uzlabot savas prasmes jebkurā darbības jomā.

Brīvprātīgais darbs dod iespēju iegūt pieredzi, kas savukārt izceļ cilvēku starp citiem, piemēram, meklējot darbu. Prasme strādāt komandā, iniciatīva, kreatīva domāšana un spēja sadarboties ir svarīga katram darba devējam. Šīs iemaņas veiksmīgi var attīstīt, strādājot brīvprātīgo darbu.

Ar brīvprātīgo darbu lielākoties nodarbojas radoši, atvērti un komunikabli cilvēki. Tomēr jebkurš cilvēks var atrast sev kaut ko piemērotu.

Brīvprātīgais darbs ir daudzpusīgs. Tas ir atbildīgs darbs, kas prasa gan laiku, gan piepūli un gribasspēku. Ir jābūt izturīgam pret stresu, spējīgam risināt problēmas. Izaicināams un pārvarēdams sevi, cilvēks attīsta savu raksturu.

Viens no lielākajiem plusiem, veicot brīvprātīgo darbu, ir iespēja iepazīt jaunus cilvēkus. Ne visiem tas padodas viegli, it īpaši tiem, kuri ir kautrīgi un kuriem komunikēšana tik viegli nevedas. Veicot brīvprātīgo darbu, lielākoties apvienojas cilvēki ar līdzīgām interesēm, tādēļ vieglāk atrodama kopīga valoda.

(Pēc interneta materiāliem)

piepūle – pūles, garīgo un fizisko spēku maksimāla lietošana

padoties – labi, viegli izdarīt, iemācīties

nevesties – nepadoties, neizdoties, neveikties

6.5. Raksti viedokli (100–120 vārdu) par brīvprātīgo darbu, izmantojot tekstā iegūto informāciju! Atbildi uz jautājumiem!

Vai, tavuprāt, brīvprātīgais darbs ir nepieciešams?
Kāpēc?

Vai kādreiz esi veicis brīvprātīgo darbu? Kāpēc to dariji?

Vai vēlētos strādāt kā brīvprātīgais? Pamato viedokli!

6.6. Samainieties ar darbiem un pārbaudiet tos, izmantojot dotos jautājumus! Rakstiet ieteikumus, kā uzlabot darbu!

Vai klasesbiedrs ir atbildējis uz visiem 6.5. uzdevuma jautājumiem?

Vai viedoklis ir pamatots ar argumentiem – faktiem, paša pieredzi?

Vai ir ievērots dalījums rindkopās, ir lietotas atkāpes?

Vai tekstam ir ievads, galvenā daļā un nobeigums?

Vai teksta daļas ir loģiski saistītas un secīgas?

Vai ir ievērota pareizrakstība?

Ortogrāfijas pārbaudei un labošanai vari izmantot recepti ..lpp.!

6.7. Pilnveido darbu pēc klasesbiedra ieteikumiem!

7. uzdevums.

7.1. Lasi teikumus! Pie kuras vārdšķiras, tavuprāt, pieder izceltie vārdi?

Vai kādreiz esi **domājis**, ka to nespēj izdarīt? Īstenībā pat visgrūtākais darbs ir **izdarāms**. **Veicot** brīvprātīgo darbu, es esmu **iemācījusies** būt drosmīgāka, atbildīgāka. **Palīdzēdama** citiem, es daru labu arī sev. Kad **veicama**is uzdevums ir **izpildīts**, es jūtu sevi iekšēji **smaidām**. Tajā brīdī mana **smaidošā** sejas izteiksme ir **redzama** arī apkārtējiem. Vai jūs esat kādreiz **mēģinājuši** strādāt par brīvprātīgajiem? **Pamēģinādami** jūs neko nezaudēsiet. **Iegūtā** pieredze tikai bagātina jebkurā vecumā.

7.2. Lasi uzziņu un pārbaudi savu pieņēmumu pareizību!

Divdabis ir īpaša darbības vārda forma.

Tam piemīt divas dabas: darbības vārda un īpašības vārda vai apstākļa vārda daba.

DIVDABJU iedalījums

Lokāmi	Nelokāmi	Daļēji lokāmi
• -ošs, -oša <i>Tas ir strādājošs cilvēks.</i> • -is, -usi, -ies, -usies <i>Kurš ir darījis šo darbu?</i> • -ams, -ama, -āms, -āma <i>Darbs ir izdarāms ātri.</i> • -ts, -ta <i>Darbs tiek padarīts.</i>	• -am, -ām, -amies, -āmies <i>Es redzu viņu strādājam un atpūšamies.</i> • -ot, -oties <i>Klausoties dziesmu, viņš pabeidza darbu ātrāk.</i>	• -dams, -dama, -damies, -damās <i>Palīdzēdams draugam, viņš aizmirs par savu mājas darbu.</i>

7.3. Izrakstiet no 7.1. uzdevuma teksta divdabjus un sagrupējiet tos – lokāmi, nelokāmi, daļēji lokāmi! Seciniet, kāpēc, jūsuprāt, divdabjiem ir: lokāmi, nelokāmi, daļēji lokāmi? Pamatojiet savu viedokli!

8. uzdevums.

8.1. Lasiet sakāmvārdus un izstāstiet situācijas, kurās tos varētu lietot!

Lokāmo divdabi ar **-ts**, **-ta** veido no tiešo darbības vārdu **nenoteiksmes**, pievienojot **-ts**, **-ta**.

izdarī~~t~~ + **ts** = izdarī**ts**
izdarī~~t~~ + **ta** = izdarī**ta**

... lpp.

Pēc pabeigta darba salda dusa.
Klēpī saliktas rokas maizi nepelna.
Katram darbam sava garoza.
Kad darbs pabeigts, tad katrs gudrs.
Pēc padarīta darba visi padomi veltīgi.
Ziemā taisi ratus, vasarā – ragavas.
Neaizber vecu aku, kamēr jauna nav izrakta.
Bēg no darba kā no uguns.
Labi iesākts darbs pa pusei padarīts.

dusa – miegs

8.2. Atrodi 8.1. uzdevuma sakāmvārdos divdabjus ar **-ts**, **-ta**! Nosaki, uz kādu jautājumu tie atbild!

Ja teikumā divdabis atbild uz jautājumu *kāds? kāda?*, to loka tāpat kā īpašības vārdu.

*Paveikt**ts** (kāds?) darbs rada pozitīvas emocijas.*
*Tā ir iepriekš rīko**ta** (kāda?) tikšanās.*

... lpp.

8.3. Veido divdabjus ar **-ts**, **-ta** un vārdu savienojumus ar tiem! Iesaisti trīs vārdu savienojumus teikumos, lieto dažādus locījumus!

Piemērs.

Nokrāsot – nokrāsots – nokrāsots sols

nokrāsota – nokrāsota siena

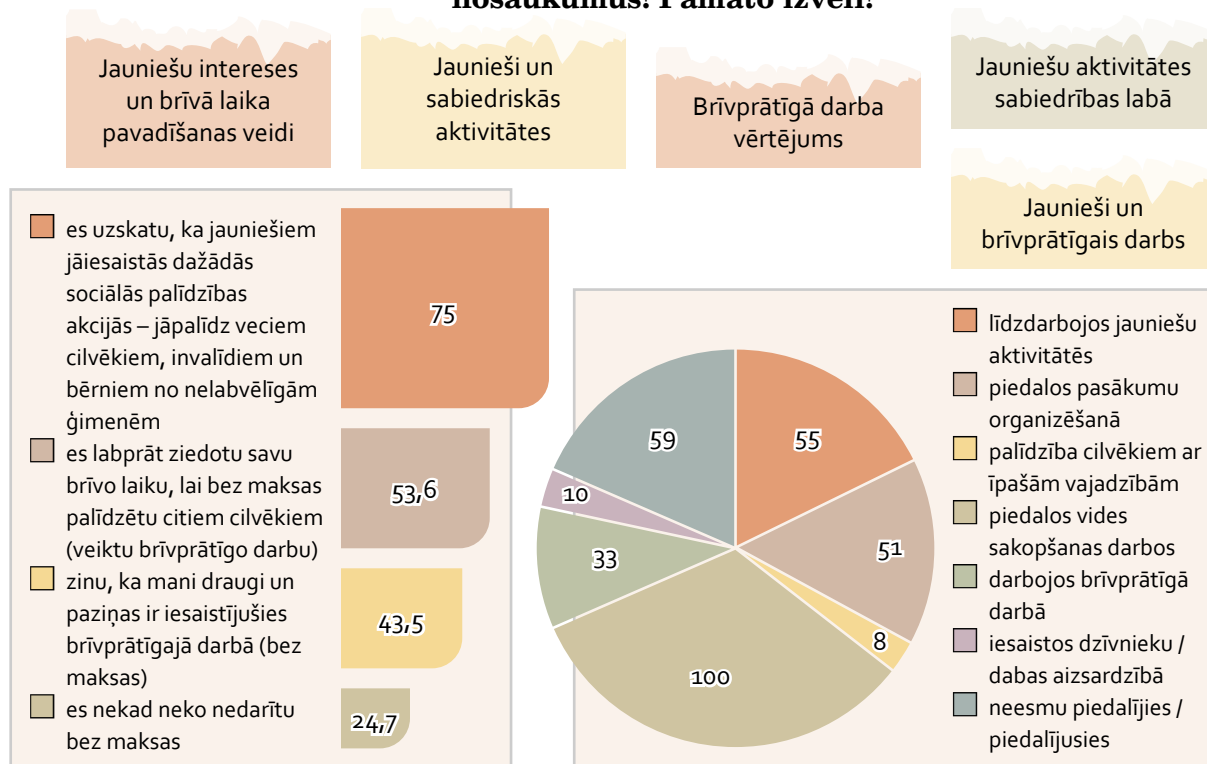
Šo nokrāsoto sienu viņš ieraudzīja tikai šorīt.

uzrakstīt – ...
pasniegt – ...
izmantot – ...
uzdāvināt – ...

pievērst – ...
sakārtot – ...
pievienot – ...

9. uzdevums.

9.1. Aplūko diagrammas un atrodi tām atbilstošus nosaukumus! Pamato izvēli!

9.2. Pēc 9.1. uzdevumā diagrammās dotās informācijas secini, kādi jautājumi, tavuprāt, tika uzdoti jauniešiem anketā!

9.3. Lasiet teikumus un seciniet, ar ko atšķiras teikumi!

Mēs aptaujajām skolēnus.
Jaunieši atklāja, ka piedalās pasākumos.
Pētījumā autors secināja.

Skolēni tiek aptaujāti.
Tiek atklāts, ka jaunieši piedalās pasākumos.
Pētījumā tika secināts.

Darbības vārdam ir divas kārtas	
Darāmā kārtā	Ciešamā kārtā
Izsaka darbību, kurā ir zināms darbības veicējs. <i>Zēni analizē rezultātus.</i>	Izsaka darbību, kuras veicējs nav zināms. <i>Rezultāti tiek analizēti.</i>

Ciešamo kārtu veido no palīgdarbības vārda **tikt** un divdabja ar **-ts, -ta**.

Es **tieku** aicināts.

Tu **tiki** aicināta.

Jānis **tiks** aicināts.

Mēs **tiēkam** aicināti.

Jūs **tiksiet** aicinātas.

10. uzdevums.

10.1. Lasiet diagrammu aprakstus un salīdziniet darbības vārdu formas tajos! Kurā aprakstā ir lietota darāmā, kurā – ciešamā kārta?

A Diagrammā redzami jauniešu aptaujas rezultāti. Aptaujā piedalījās 316 respondenti vecumā no 12 līdz 15 gadiem.

Diagrammas dati liecina, ka visvairāk jauniešu piedalās vides sakopšanas talkās (100 jauniešu), līdzdarbojas jauniešu aktivitātēs (projektos, konkursos u. c.) (55 jaunieši) un dažādu pasākumu organizēšanā gan skolā, gan pilsētā (novadā) (51 jauniešis). Vismazāk jauniešu, tas ir, 18, palīdz cilvēkiem ar speciālām vajadzībām un dzīvniekiem, kā arī rūpējas par dabas aizsardzību. 59 jaunieši nav piedalījušies nekādās sabiedriskajās aktivitātēs.

Apkopojot rezultātus, var secināt, ka lielākā daļa jauniešu ir sabiedriski aktīvi. Jaunieši, kuri nav piedalījušies sabiedriskajās aktivitātēs, norāda, ka trūkst informācijas par dalības iespējām.

B Lai noskaidrotu jauniešu attieksmi pret brīvprātīgo darbu, anketā tika iekļauti vairāki apgalvojumi, kurus jauniešiem tika lūgts novērtēt. Diagrammā tika apkopotas 540 jauniešu (vecumā no 13 līdz 16 gadiem) anketās sniegtās atbildes.

Kopumā tiek pausta pozitīva attieksme pret brīvprātīgo darbu, iesaistīšanos dažādās sociālajās aktivitātēs: 75 % gadījumu tiek pausts uzskats, ka ir

paust uzskatu – izteikt viedokli

aktīvi jāiesaistās sociālās palīdzības akcijās. Gandrīz 54% gadījumu tiek apgalvots, ka paši jaunieši ir gatavi ziedot savu brīvo laiku, lai bez maksas palīdzētu citiem. Turklāt būtiski, ka 43,5% gadījumu tiek atklāts, ka ir pazīstami draugi un paziņas, kas ir iesaistījušies brīvprātīgajā darbā.

Secinājumā var minēt, ka lielākoties ir pozitīva attieksme pret brīvprātīgo darbu, kaut arī jāņem vērā fakts, ka gandrīz pusei aptaujāto ir svarīga samaksa un, iespējams, nav saprotama brīvprātīgā darba nozīme.

10.2. Pārveido trīs teikumus no A apraksta ciešamajā kārtā, bet no B apraksta trīs teikumus – darāmajā kārtā!

10.3. Veidojiet tabulu pēc parauga un sagrupējiet darbības vārdu pazīmes, kas atbilst darāmajai kārtai un kas ciešamajai kārtai!

ir darbības veicējs

darītājs nav zināms

ir nosaukts darbības
uztvērējs

formu veidošanā
izmanto palīgdarbības
vārdu *tikt*

darbības darītājs ir
nominatīvā

izmanto lokāmo divdabi
ar *-ts, -ta*

darbības uztvērējs jeb
objekts „cieš” darbības
rezultātā

Darāmā kārtā	Ciešamā kārtā

10.4. Aplūko piemērus un secini, kādos tekstos parasti lieto darbības vārdus ciešamajā kārtā!

A

Rīkojums	
2020. gada 20. martā	Nr. 41
Par mācību procesa organizēšanu	
Pamatojoties uz Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojumu Nr. 103 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”, pamatskolā tiek pārtraukts mācību process klātienē, un no 23. marta mācības tiek organizētas attālināti.	
Visa informācija par attālinātajām mācībām būs pieejama e-klasē.	
Direktore	Signe Puķīte

B

Zinātniski pētnieciskā darba teorētiskajā daļā tika apskatīti dažādi ar reklāmu saistīti teorijas jautājumi, reklāmas galvenie uzdevumi un mērķi sabiedrībā. Tāpat tika skaidrota arī reklāmas radītā ietekme uz sabiedrību.

Zinātniski pētnieciskajā darbā tika veikta anketēšana, fokusgrupas diskusija un intervija ar reklāmas speciālistu Voldemāru Dūdumu. Pēc pētījumā iegūtajiem datiem, tika secināts, ka jauniešu uzticēšanās līmenis reklāmām ir diezgan zems, tāpēc pētnieciskajā darbā tika pētīts, pēc kādiem kritērijiem var noteikt, kas ir efektīva reklāma, vai tā var ietekmēt jauniešu viedokli.

(Pēc interneta materiāliem)

C

Degā

Acumirkļa maģiskais atspoguļojums

– tā Degā raksturoja fotogrāfiju. Kopš tā laika, kad 1838. gadā tika paziņots par Luija Dagēra izgudrojumu, fotogrāfija spēcīgi ietekmējusi vizuālo mākslu. [...] Līdz ar tehnikas straujo attīstību tika radīta momentfoto kamera. Tās tūlītējā

un dabiskā fotogrāfija tiek cieši saistīta ar impresionismu.

11. uzdevums.

11.1. Veido anketu, lai noskaidrotu pusaudžu attieksmi pret brīvprātīgo darbu!

Anketā iekļauj piecus līdz astoņus dažādus jautājumus! Vismaz vienam jautājumam piedāvā piecus vai vairāk atbilžu variantus!

Ievads

Labdien!
Esmu 7. klases skolnieks Jānis Puķe.
Anketēšana tiek veikta, lai noskaidrotu
jauniešu aktivitāti pasākumu organizēšanā.
Anketā iekļauti ... jautājumi.
Anketas aizpildīšana aizņems aptuveni ...
minūtes.

Kāpēc anketa
veidota?
Kāds ir tās mērķis?

Galvenā daļa

Informācija par anketas dalībnieku –
vecums, dzimums.

Vai tu esi piedalījies / piedalījiesies
pasākumu organizēšanā?

Kuru pasākumu organizēšanā tu esi
piedalījies / piedalījiesies:

klases pasākumu;
skolas pasākumu;
pilsētas pasākumu;
cits variants _____.

Nosauc labdarības pasākumus, kuros esi
piedalījies / piedalījiesies!

Slēgtie jautājumi –
jautājumi, uz
kuriem parasti tiek
piedāvāta atbilde *jā* /
nē vai vairāki atbilžu
varianti.

Atvērtie jautājumi –
atbildi raksta pats
anketas dalībnieks,
parasti ir piedāvāts
tukšs teksta lodziņš.

Nobeigums

Paldies par sniegtajām atbildēm un veltīto
laiku!

Pateicība par atbilžu
sniegšanu.

11.2. Veic anketēšanu! Anketu lūdz aizpildīt vismaz 20 vienaudžiem!

11.3. Apkopo anketas rezultātus un izveido vismaz vienu diagrammu (izvēlies jautājumu, kuram piedāvāji visvairāk atbilžu variantu)!

11.4. Izpēti kritērijus un raksti diagrammas aprakstu (80–120 vārdu)!

		Punkti			
		3	2	1	0
Kritērijs	Saturs	Ir ievēroti šādi nosacījumi: • ir norādīts aptaujas temats, aptaujāto skaits, vecums, dzimums un cita vispārīga informācija; • aprakstā visi iegūtie dati ir komentēti, tie ir salīdzināti (vairāk, mazāk utt.); • nobeigumā ir secinājums.	Nav ievērots viens no nosacījumiem.	Nav ievēroti divi nosacījumi.	Nav ievērots neviens no nosacījumiem.
	Teksta uzbūve	Ir ievēroti šādi nosacījumi: • tekstam ir ievads, iztirzājums (datu analīze) un nobeigums (secinājumi); • katrā rindkopā sākas jauna doma; • katra rindkopa sākas ar atkāpi.	Nav ievērots viens no nosacījumiem.	Nav ievēroti divi nosacījumi.	Nav ievērots neviens no nosacījumiem.

11.5. Novērtē savu darbu pats pēc 11.4. uzdevumā dotajiem kritērijiem, kā arī palūdz, lai klasesbiedrs novērtē tavu darbu!

12. uzdevums.

Ko es zinu, ko es protu!

Spēles dalībnieku skaits: 2–4.

Spēlei būs nepieciešams sagrieztu kartīšu komplekts un viens metamais kauliņš.

1. Spēli sāk tas dalībnieks, kurš uzmet vislielāko punktu skaitu.
2. Kad spēlētājs nonāk uz lauciņa ar ciparu, izvelk kartīti un pilda tajā norādīto uzdevumu.
3. Ja uzdevumu izpildīt nevar vai ir nepieciešama palīdzība, tad dodas divus lauciņus atpakaļ.
4. Uzvar tas dalībnieks, kurš visātrāk tiek līdz finišam.

